

แผนแม่บท

โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2556)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ร่วมกับ
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ 1 สถานการณ์การปลูกฝิ่นและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

1.1 สถานการณ์การปลูกฝิ่นและความสำเร็จของกระบวนการแก้ไข ปัญหาในอดีต	1
1.2 ผลการดำเนินงานลดพื้นที่ปลูกฝิ่น	2
1.3 สภาพแวดล้อมของการปลูกฝิ่นและเงื่อนไขในปัจจุบัน	3
1.4 ความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน	7

ส่วนที่ 2 กรอบนโยบายและแนวทางดำเนินงานเพื่อลดการเพาะปลูกฝิ่น และการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

2.1 กรอบนโยบายชาติด้านการลดพื้นที่ปลูกฝิ่น	8
2.2 กรอบนโยบายชาติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน	11
2.3 กรอบแนวทางดำเนินงานพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่น ของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน	14

ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดทำแผนแม่บท

3.1 กรอบแนวคิดและลักษณะของแผนแม่บท	16
3.2 ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บท	17
3.3 แนวทางการแปลงแผนแม่บทสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่	21

ส่วนที่ 4 แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการ ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2553-2556)

4.1 พื้นที่ดำเนินการและสภาพภูมิสังคม	23
4.2 วัตถุประสงค์ของแผนแม่บท	28
4.3 ระยะเวลาดำเนินการและเป้าหมายการพัฒนา	28
4.4 ผลการวิเคราะห์ SWOT ของพื้นที่และแนวทางการพัฒนา	30
4.5 ประเด็นหลักในการพัฒนา	32
4.6 ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	34
4.7 รายละเอียดแผนงาน และงบประมาณของแผนแม่บท	37
4.8 หน่วยงานรับผิดชอบ	51
4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	53

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ส่วนที่ 5 การขับเคลื่อนแผนแม่บท

5.1 การจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับหมู่บ้านเป้าหมาย	54
5.2 องค์การบริหารแผนแม่บท	54
5.3 การประสานงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน	56

ส่วนที่ 6 ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของโครงการ

6.1 การสนับสนุนและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่	59
6.2 การบังคับใช้กฎหมาย	59
6.3 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	59
6.4 การสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเร่งด่วนในการพัฒนาสาธารณูปโภคและปัจจัยพื้นฐานที่เหมาะสม	59

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 ข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย

1. จังหวัดเชียงใหม่

1) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย	62
2) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย	66
3) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลยางเปียง อำเภออมก๋อย	69
4) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลสบโขง อำเภออมก๋อย	70
5) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว และตำบลเมืองาย อำเภอเชียงดาว	73
6) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ	75
7) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ฮี้ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย และตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองแหง อำเภอเชียงดาว	77
8) พื้นที่เป้าหมายในเขต ตำบลกี้ดช้าง และตำบลแม่นะ อำเภอแม่แตง	79

2. จังหวัดตาก

9) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ต๋อน อำเภอแม่ระมาด	81
--	----

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3. จังหวัดแม่ฮ่องสอน

10) พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเมืองแปง อำเภอปาย	83
---	----

ภาคผนวกที่ 2 ความเป็นมาของการปลูกฝิ่นในประเทศไทยและนโยบาย การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา

1.1 ความเป็นมาของการปลูกฝิ่นในประเทศไทย	86
1.2 การแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นของประเทศไทยในอดีต	86
1.3 ปัญหาการลักลอบปลูกฝิ่นปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต	89
1.4 สาเหตุการปลูกฝิ่น	90
1.5 นโยบายและแนวทางการแก้ปัญหการปลูกฝิ่น	92

ส่วนที่ 1

สถานการณ์การปลูกฝิ่นและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

1.1 สถานการณ์การปลูกฝิ่นและความสำเร็จของกระบวนการแก้ไขปัญหาในอดีต

การปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูงของไทย เริ่มมานานกว่า 100 ปี และเป็นพืชเศรษฐกิจของชาวเขาเผ่าม้งและเย้า มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 โดยมีตลาดใหญ่ คือ โรงฝิ่นในประเทศและพื้นที่ใกล้เคียง ผลผลิตบางส่วนชาวเขาใช้เสพเอง ต่อมารัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาของฝิ่นที่เชื่อมโยงถึงปัญหาความมั่นคงของประเทศ จึงได้ประกาศให้การปลูกและเสพฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย

ส่วนในการแก้ปัญหการปลูกฝิ่น รัฐบาลได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยในระยะแรก มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ตำรวจตระเวนชายแดน และกรมประชาสัมพันธ์ เป็นผู้รับผิดชอบ ต่อมา มีการขยายผลและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ลำดับเหตุการณ์ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2508 – 09 กรมประชาสัมพันธ์ได้สำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง รวมทั้งได้มีการสำรวจฝิ่น โดย United Nation Fund for Drug Abuse Control (UNFDAC) สนับสนุน ซึ่งพบว่าการปลูกฝิ่นประมาณ 112,000 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 145 ตัน

พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ จัดตั้งโครงการหลวงพัฒนาชาวเขาขึ้น เริ่มพัฒนารูปแบบของการปลูกพืชทดแทนฝิ่น และต่อมาขยายงานครอบคลุมการพัฒนาด้านเกษตร สาธารณสุข การศึกษา ซึ่งบทเรียนของโครงการได้ให้ความรู้และประสบการณ์แก่รัฐบาลและส่วนราชการในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์การทำงานบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนด้วย

พ.ศ.2516 สหรัฐอเมริกา และองค์การสหประชาชาติ ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย ในการพัฒนาชาวเขาเพื่อปลูกพืชทดแทนฝิ่น เช่น โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชาวไทยภูเขา (CRCD) ไทย-UNFDAC และโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (กปส.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการ

พ.ศ.2519 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ได้รับความจัดตั้งและดำเนินการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นในประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรก ในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกฝิ่น (76 พื้นที่)

พ.ศ.2520 มีรายงานผลการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน เหลือประมาณ 62,132 ไร่ และได้ประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (UNODC ในปัจจุบัน) และประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ดำเนินการต่อเนื่องในโครงการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนฝิ่น (โครงการ HAMP) และโครงการ

พื้นที่สูง (Highland Development Project/Program/HDP) ต่าง ๆ เช่น โครงการไทยเยอรมัน (TG-HDP) โครงการไทย-นอร์เวย์ โครงการดอยยาว-ผาหม่น (DP-HDP) โครงการสามหมื่น (SM-HDP) โครงการดอยแปเปอ (PP-HDP) โครงการ IPAD นอกจากนั้นยังมีโครงการความช่วยเหลืออื่นที่ต่างประเทศช่วยเหลือ เช่น โครงการไทย-ออสเตรเลีย เป็นต้น

ในระหว่างปี พ.ศ.2527-2544 มีการออกแบบแม่บทแก้ไขปัญหาบนพื้นที่สูงหลายฉบับ เช่น แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ปลูกฝิ่นบริเวณภาคเหนือตอนบน แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง โดยรัฐบาลไทยสนับสนุนงบประมาณบุคลากร ฯลฯ เข้าร่วมดำเนินการ โดยมีการจัดองค์การบริหารแผน ซึ่ง สมช. เป็นแกนกลางในส่วนกลาง และต่อมามอบหมายให้ ทท.3 เป็นหน่วยงานประสานงานในพื้นที่ภาคเหนือจนกระทั่งถึงปี 2544 โครงการพัฒนาจึงปิดตัวลง

ในปัจจุบันการแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นได้บูรณาการเข้ากับการบริหารงานพัฒนาตามระบบปกติภายใต้ความรับผิดชอบของจังหวัดและอำเภอ และมีโครงการพิเศษเสริมที่สำคัญ คือ โครงการหลวง ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน และพะเยา และโครงการดอยตุง ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงราย และมีโครงการกำจัดพืชเสพติดที่เน้นดำเนินการตัดทำลายฝิ่น ควบคู่ไปกับการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพ

1.2 ผลการดำเนินงานลดพื้นที่ปลูกฝิ่น

ประเทศไทยใช้เวลา 40 ปี (พ.ศ. 2502 -พ.ศ.2546) จึงสามารถลดพื้นที่ปลูกฝิ่น จาก 112,000 ไร่ (ผลผลิต 145 ตัน) จนเหลือประมาณ 5,266 ไร่ (ผลผลิต 13.1 ตัน) ในปี พ.ศ. 2546 และเหลือเพียงประมาณ 1,319 ไร่ (ผลผลิต 3.3 ตัน) ในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งถือเป็นความสำเร็จที่นานาชาติให้การยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูง ของส่วนราชการและหน่วยงานช่วยเหลือภาคเอกชนและจากนานาชาติ ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับการยกย่องจาก UN และโครงการหลวงได้รับรางวัลแมกไซไซ และรางวัลอื่นๆอีกมากมาย ต่อมาไทยได้มีการสรุปบทเรียน มีการเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นไปยังประเทศอื่น ผ่านทางการจัดประชุมฝึกอบรม ดูงานซึ่งจัดโดย UNODC และหน่วยงานต่างๆ ทำให้หลายประเทศสนใจและขอความร่วมมือ/ช่วยเหลือจากไทย เพื่อการแก้ไขปัญหาการปลูกพืชเสพติดอย่างต่อเนื่อง

ความสำเร็จดังกล่าวทำให้ในปี พ.ศ. 2547 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ถอนประเทศไทยออกจากประเทศที่เป็นผู้ผลิตและลำเลียงยาเสพติดรายสำคัญ โดยมีเกณฑ์หลัก คือ พื้นที่ปลูกฝิ่นของประเทศไม่เกิน 1,000 Hectare หรือ 6,250 ไร่ นอกจากนี้ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกภาคีอาเซียน ก็ได้ประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติดในปี พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการลักลอบปลูกพืชเสพติด และการจัดให้มีแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืนสำหรับกลุ่มผู้เคยปลูกพืชเสพติดมาก่อน

1.3 สภาพแวดล้อมของการปลูกฝิ่นและเงื่อนไขในปัจจุบัน

จากผลการสำรวจของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้เฝ้าติดตามการปลูกฝิ่นของชาวเขาบนพื้นที่สูงทั้งพื้นที่ปลูก พื้นที่ตัดทำลาย พื้นที่คงเหลือและผลผลิตคงเหลือ โดยเปรียบเทียบระหว่างปีเพาะปลูก 2544-2545 จนถึง 2551-2552 สามารถสรุปได้ดังข้อมูลในตารางที่ 1 ซึ่งพบว่า ไทยประสบความสำเร็จอย่างมากในการลดพื้นที่ปลูกฝิ่นและผลผลิตฝิ่นในปี 2546-2547 เป็นต้นมา แต่มีแนวโน้มให้เห็นชัดเจนว่า ในระยะ 4 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ปลูกฝิ่นมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นจาก 744 ไร่ในฤดูกาลปลูกปี 2547/48 เพิ่มขึ้นเป็น 984 ไร่ในฤดูกาลปลูกปี 2548/49 และเพิ่มมากขึ้นเป็น 1,445 ไร่ในฤดูกาลปลูกปี 2549/50 และเพิ่มมากยิ่งขึ้นถึง 1,800 ไร่ในฤดูกาลปลูกปี 2550/51 ส่วนในฤดูกาลปลูกปี 2551/52 นั้น ยังคงมีพื้นที่ปลูกฝิ่นอยู่ถึง 1,319 ไร่ ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ปลูกฝิ่นไม่ลดลงอีก อาจสรุปเงื่อนไขสนับสนุนได้ดังนี้

- 1) แรงจูงใจด้านราคา ที่ผู้ปลูกได้รับผลตอบแทนจากการปลูกฝิ่นค่อนข้างสูง โดยมีราคาขายส่งในประเทศ 40,000-70,000 บาทต่อจ้อย และขายปลีกสูงถึง 100,000 – 134,000 บาทต่อจ้อย (1 จ้อยหนัก 1.6 กิโลกรัม)
- 2) ความห่างไกลของพื้นที่และการขาดโอกาสของเกษตรกรในพื้นที่ทุรกันดาร ทำให้ขาดแคลนด้านสาธารณูปโภค สาธารณสุข การศึกษา และโอกาสในการประกอบอาชีพ รวมทั้งไม่มีตลาดรองรับผลผลิต ตลอดจนการคมนาคมไม่สะดวก และการกำกับดูแล/ช่วยเหลือจากภาครัฐเข้าถึงได้ยาก
- 3) การสนับสนุนทุนเทคโนโลยีและระบบตลาดจากบุคคลภายนอก การเข้าตัดฝิ่นในพื้นที่ พบว่า การปลูกฝิ่นในยุคปัจจุบันต่างจากการปลูกในยุคก่อน โดยมีการใช้สปริงเกอร์ สารเคมีกำจัดวัชพืช และปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิต ซึ่งอาจได้ผลผลิตสูงถึง 4 กิโลกรัม/ไร่ จากที่ผลผลิตฝิ่นโดยเฉลี่ยเพียง 2.5 กิโลกรัม/ไร่เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีความ

- 4) พยายามปลูกฝิ่นนอกฤดูซึ่งในปัจจุบันยังได้ผลผลิตน้อยเพียง 0.5 กิโลกรัม/ไร่ เท่านั้น แต่ก็เป็น การเริ่มต้นที่ค่อนข้างอันตรายต่อประเทศ
- 5) การปลูกฝิ่นในปัจจุบันยังมีการพัฒนารูปแบบไปมากโดยมีทั้งลักษณะการปลูกหลบซ่อนหรือปลูกในที่กำบัง ร้อยละ 80 ปลูกเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยกระจัดกระจาย ขนาดไม่ถึง 1 ไร่ การปลูกหลายรุ่นในแปลงเดียวกัน การปลูกเป็นแถวเป็นแนวคล้ายแปลงผัก ตลอดจนการปลูกปะปนกับพืชสวนพืชไร่ ซึ่งสร้างความยากลำบากทั้งต่อการสำรวจทางอากาศและการตัดทำลาย
- 6) ปัญหาการดำเนินงานในระบบกลไกปกติของหน่วยงานรัฐ ซึ่งยังมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถจัดปัญหาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเนื่องจาก
 - (1) ขาดกลไกที่เข้มแข็ง ที่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากร สรรพกำลัง และความร่วมมือที่มากพอจากทุกภาคส่วนและทุกระดับให้ดำเนินไปโดยพร้อมเพรียงกัน และอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากส่วนราชการมีภารกิจอื่นสำคัญ / เร่งด่วนกว่า ทำให้ปัจจุบันสามารถบรรเทาและควบคุมปัญหาได้เพียงเฉพาะหน้าและมักเป็นที่ปลายเหตุ
 - (2) การผลักดันให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ปลูก รวมทั้งปริมาณฝิ่น ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรในเรื่อง
 - (2.1) การบูรณาการปัญหาฝิ่นฯ เข้าอยู่ในนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชาติ ภาค จังหวัดและพื้นที่
 - (2.2) การกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ กลวิธี มาตรการ/กิจกรรม รูปแบบการบริหาร / ดำเนินงาน การระดม สนับสนุนทรัพยากรมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
 - (2.3) การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ปลูก นายทุน ผู้สนับสนุน และปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การปลูกฝิ่นกลับเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขสาเหตุของปัญหาให้ถูกต้องเหมาะสม
 - (2.4) การเพิ่มมาตรการพัฒนา (การให้ข่าวสาร การศึกษา การรณรงค์ การเฝ้าระวัง การพัฒนาประชากรและพื้นที่เป้าหมาย การเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยปฏิบัติ ทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และองค์กรภาค

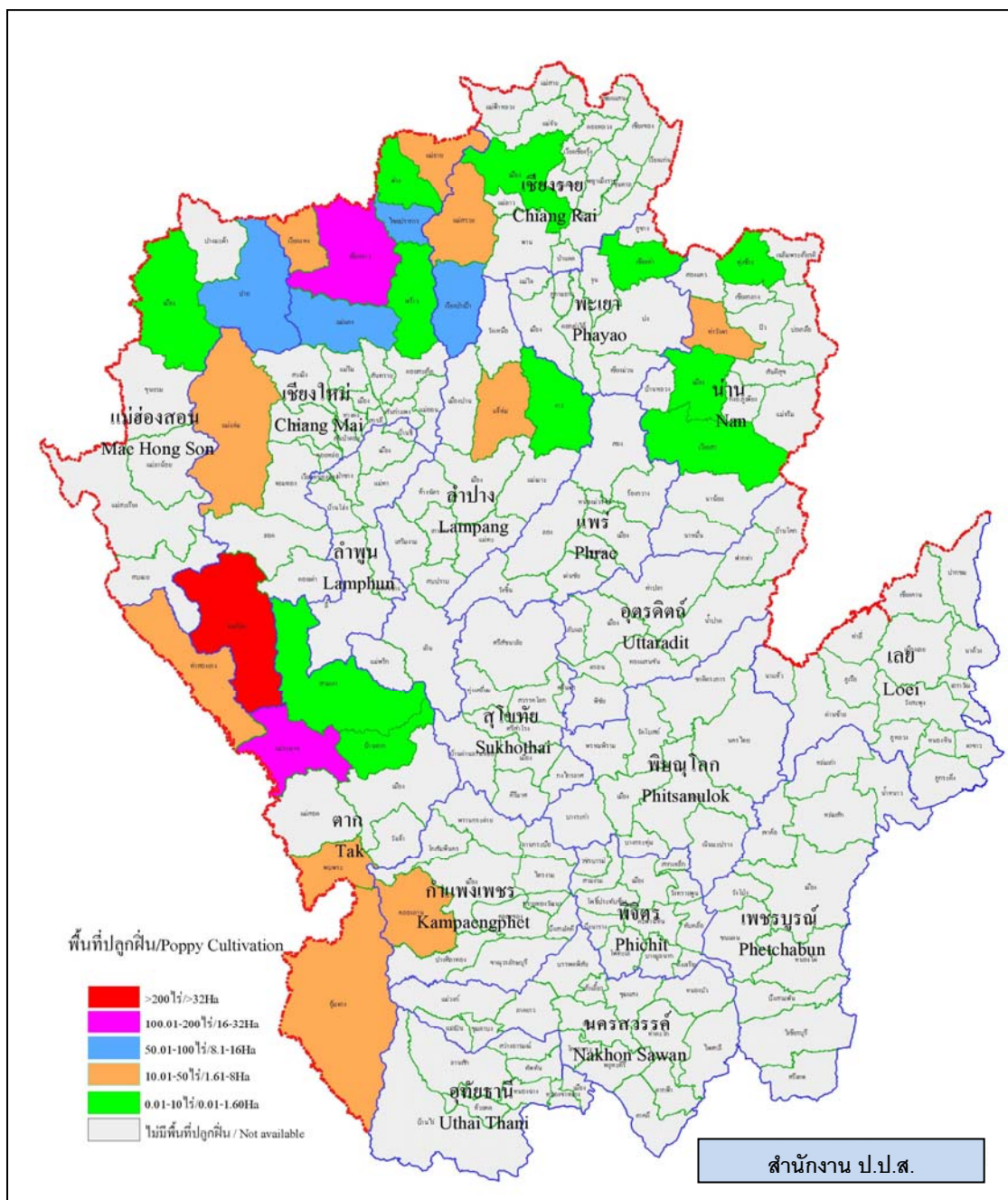
- (2.5) ประชาชน (อปช.) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา และสอดคล้องกับ
มาตรการบังคับใช้กฎหมาย (จับกุม ตัดทำลายฝิ่น) เป็นต้น
- (2.6) การดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ปลูกและนายทุนที่เป็นรูปธรรม
- (3) เข้าถึงพื้นที่ได้ยากลำบาก เนื่องจากข้อจำกัดเชิงเส้นทางคมนาคม รวมทั้งการขาด
แคลนปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการดำเนินงาน เช่น ยานพาหนะ เชื้อเพลิง
บุคลากร เป็นต้น

ตารางที่ 1 ผลผลิตฝิ่นคงเหลือจากการตัดทำลายของประเทศไทย (ปี 2544 – 2552)

ปี	พื้นที่ปลูกฝิ่น (ไร่)	ผลผลิต (กก.)	พื้นที่ตัด	พื้นที่คงเหลือ (ไร่)	ผลผลิตคงเหลือ (กก.)
2544-2545	7,857	19,643	6,183	1,674	4,185
2545-2546	5,266	13,165	4,795	471	1,136
2546-2547	803	2,008	762	41	103
2547-2548	744	1,860	689	55	138
2548-2549	984	2,460	958	26	65
2549-2550	1,445	3,611	1,373	71	178
2550-2551	1,800	4,500	1,778	22	55
2551-2552	1,319	3,298	1,272	57	143

หมายเหตุ : ค่าคำนวณพื้นฐานผลผลิตฝิ่นเฉลี่ยเท่ากับ 2.5 กิโลกรัมต่อไร่

สำหรับสถานการณ์การปลูกฝิ่นในปี 2552/53 นั้น คาดว่ายังคงมีความพยายามในการ
ปลูกฝิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนบริเวณพื้นที่ที่มีการปลูกฝิ่นยังคงยากจนและด้อย
โอกาส โดยเฉพาะในพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคเหนือที่มีการปลูกฝิ่นซ้ำซาก ได้แก่ จังหวัดเชียงราย
เชียงใหม่ ลำปาง น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ตาก และกำแพงเพชร ครอบคลุมพื้นที่ใน 30 อำเภอ
60 ตำบล 127 หมู่บ้าน/ชุมชน ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกฝิ่นหนาแน่นมากกว่า 50 ไร่ ใน
พื้นที่ 7 อำเภอของ 4 จังหวัดคือ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีหมู่บ้านที่ปลูกฝิ่นมากที่สุด (ร้อยละ
74.10) รองลงมาคือ จังหวัดตาก (ร้อยละ 10.70) จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ร้อยละ 6.24) และ
จังหวัดเชียงราย (ร้อยละ 3.08) ตามลำดับ

พื้นที่ปลูกฝิ่นสำคัญ (อำเภอที่มีการปลูกต่อเนื่อง / พื้นที่ปลูกมากกว่า 50 ไร่ในห้วง 3 ปี / ด้อยโอกาส)

จ.เชียงใหม่	ประกอบด้วย (1) อ.อมก๋อย (2) อ.เชียงดาว (3) อ.แม่แตง (4) อ.ไชยปราการ
จ.ตาก	ประกอบด้วย (1) อ.แม่ระมาด
จ.เชียงราย	ประกอบด้วย (1) อ.เวียงป่าเป้า
จ.แม่ฮ่องสอน	ประกอบด้วย (1) อ.ปาย

1.4 ความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

สถานการณ์การกลับไปสู่การปลูกฝิ่นเพื่อการค้าของเกษตรกรในพื้นที่ด้อยโอกาส บนพื้นที่สูง โดยมีเงื่อนไขสนับสนุนหลายประการดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นอันตรายอย่างมากสำหรับประเทศ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งในการก่อปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงของประเทศและปัญหาการยอมรับของนานาชาติ รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎบัตรอาเซียน ว่าด้วยเขตปลอดยาเสพติดอาเซียน หรือแม้แต่การปฏิบัติตามนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ปราบปรามการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วิธีปฏิบัติการด้วยระบบปกติของหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่เพียงอย่างเดียวและยกเลิกการพัฒนาเชิงบูรณาการบนพื้นที่สูง น่าจะทำให้การป้องปราม การบังคับใช้กฎหมาย และการขจัดพื้นที่ปลูกฝิ่น รวมทั้งการลดปัญหาสารเสพติดของชาติไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จ การละเลยและปล่อยให้เกษตรกรปลูกฝิ่นได้แม้ในพื้นที่เล็กๆจะทำให้ปัญหารุนแรงมากขึ้นอย่างทวีคูณ และขยายตัวอย่างรวดเร็วและการแก้ไขปัญหาจะมีความยากลำบาก

เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีความชัดเจน จำเป็นต้องจัดกระบวนการทำงานในเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาสังคมและชุมชน และการบังคับใช้กฎหมาย โดยการพัฒนาตามแนวทางของโครงการหลวงที่ดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สูงโดยอาศัยฐานความรู้ที่เหมาะสม ควบคู่กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 2

กรอบนโยบายและแนวทางดำเนินงาน เพื่อลดการเพาะปลูกฝิ่นและการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

เนื่องจากแผนแม่บทนี้จะต้องสอดคล้องกับกรอบนโยบายของชาติและแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ตลอดจนต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ในองคร่วม จึงได้มีการศึกษารายละเอียดของแผนงานและนโยบายเหล่านี้ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบนโยบายและแนวทางดำเนินงานของแผนแม่บทด้วย ซึ่งในที่นี้จะขอสรุปจากแผนงานและนโยบายของชาติไว้เป็น 2 กรอบคือ 1) กรอบนโยบายชาติด้านการลดพื้นที่ปลูกฝิ่น และ 2) กรอบนโยบายชาติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กรอบนโยบายชาติด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด

1) นโยบายของคณะรัฐมนตรี

นโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นนโยบายที่สำคัญและเร่งด่วนประการหนึ่งของรัฐบาล ซึ่งมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศอย่างหนึ่ง คือการมุ่งลดหรือขจัดพื้นที่การปลูกฝิ่นให้หมดไป

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ต่อที่ประชุมรัฐสภาเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดใน 3 ข้อ คือ

(1) นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ข้อ 3.5 นโยบายสวัสดิการสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ข้อย่อยที่ 3.5.7 เร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ควบคู่กับการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัด รวมทั้งขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

(2) นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อ 5.6 ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ประชาชนและภาคที่เกี่ยวข้อง ในรูปของสมัชชาสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมบริหารจัดการ และจัดให้มีการใช้

ระบบประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ เพื่อเป็นกลไกกำกับให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งสนองโครงการพระราชดำริด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกโครงการอย่างจริงจัง

- (3) นโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ข้อ 8.1 ประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน ข้อย่อยที่ 8.1.2 สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ยึดหลักธรรมาภิบาลและปรับระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มุ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ความรับผิดชอบต่อชุมชน และมีความโปร่งใสมากขึ้น โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล และมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและการทำงานตลอดจนการจัดบริการสาธารณะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของท้องถิ่น

2) แผนบริหารราชการแผ่นดิน

รัฐบาลได้กำหนดแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยสร้างความเชื่อมโยงกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2552 – 2554) เพื่อให้มีกรอบแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ และขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยเชื่อมโยงกับแผนบริหารราชการแผ่นดินใน 4 นโยบาย ดังนี้

(1) นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

ข้อ 3.5 นโยบายสวัสดิการสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ข้อย่อยที่ 7 เร่งรัดการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างเป็นระบบครบวงจร โดย

- 1) ป้องกันมิให้กลุ่มเสี่ยงเป็นเหยื่อยาเสพติดและส่งเสริมการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) บริหารจัดการการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างบูรณาการ ขยายความร่วมมือกับทุกภาคี ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการแก้ปัญหาคบคู่กับการรณรงค์ป้องกันและประชิดพื้นที่ปราบปรามผู้ค้า ผู้ผลิต และผู้นำเข้ายาเสพติดในทุก ๆ ด้าน โดยใช้มาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ

(2) นโยบายเศรษฐกิจ

ข้อ 4.2 นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (ภาคเกษตร)

- 1) สร้างความมั่นคงอาหาร โดยส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวพระราชดำริ การเรียนรู้และการพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์

- เกษตรผสมผสานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเพื่อลดการใช้สารเคมี และจัดหาที่ราชพัสดุเพื่อสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 2) เร่งรัดการจัดหาแหล่งน้ำ ให้ทั่วถึงและเพียงพอ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการ ใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการผลิตทางการเกษตรโดยเน้นการเพิ่มสระน้ำในไร่นา และขุดลอกคูคลองเพื่อบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ จากน้ำ ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับชนิดพืช เพิ่มพื้นที่ชลประทานทั้ง ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ตลอดจนขยายระบบการกระจายน้ำ ในพื้นที่ชลประทานให้ใช้ ประโยชน์ได้เต็มศักยภาพดำ เนินการจัดหาน้ำ ให้กับผู้ใช้ทุกประเภท โดยการก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดกลาง ทำการ ศึกษาสำรวจ ออกแบบ จัดหาที่ดิน ตลอดจนก่อสร้างแหล่งน้ำ ระบบ ส่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ชุมชน รวมทั้งเร่งรัดพัฒนาระบบกระจายน้ำในพื้นที่ ชลประทาน

(3) นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฯ

- 1) อนุรักษ์ฟื้นฟูและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดิน ป่าไม้ ที่ตอบสนอง ต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มน้ำต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการกระจาย น้ำบูรณาการน้ำผิวดิน ใต้ดิน และกำหนดมาตรฐานพัฒนา ระบบน้ำสะอาด สนับสนุนทุกภาคส่วน รวมทั้งมีกลไกบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณา การและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- 3) สำรวจ จัดทำระบบฐานข้อมูล อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์จากความ หลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร พลังงาน สุขภาพ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ บนฐานภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มี การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม รวมทั้งให้การคุ้มครองเพื่อให้เกิด ความปลอดภัยทางชีวภาพ

(4) นโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

- 1) สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ยึดหลักธรรมา ภิบาลและปรับระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มุ่งตอบสนองต่อความ ต้องการของประชาชน ความรับผิดชอบต่อชุมชน และมีความโปร่งใสมากขึ้น โดยให้ประชาชนสามารถ เข้าถึงข้อมูล และมีส่วนร่วมในกระบวนการ

- วางแผนและการทำงาน ตลอดจนการจัดบริการสาธารณสุขร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของท้องถิ่น
- 2) บูรณาการความเชื่อมโยงของการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น โดยสนับสนุนการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ และระดับภาค ตลอดจนเชื่อมโยงกับแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนชุมชน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกขั้นตอนของการจัดทำแผน

3) กฎบัตรอาเซียนว่าด้วยเขตปลอดยาเสพติดอาเซียน

การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 13 ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยความเป็นประชาคมเดียวของอาเซียน (One Single Community) และประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันประกาศเป็นเขตปลอดยาเสพติดอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) โดยมีวิสัยทัศน์ คือ การดำเนินกิจกรรมการควบคุมยาเสพติดที่ผิดกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ พร้อมทั้งลดผลต่อเนื่องต่างๆ ในเชิงลบอันอาจเกิดขึ้นกับสังคม ซึ่งรวมถึงการลดลงอย่างยั่งยืนและมีนัยสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) พื้นที่ปลูกพืชเสพติด
- (2) การผลิตและการลำเลียงยาเสพติดและอาชญากรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติด
- (3) การแพร่ระบาดของการใช้ยาเสพติด

โดยมีเกณฑ์วัดผล (Benchmark) ในระดับภูมิภาค “ด้านพื้นที่ปลูกพืชเสพติด” ได้แก่ (1) พื้นที่ปลูกฝิ่นภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ไม่มีนัยสำคัญ (2) พื้นที่ปลูกพืชกัญชาภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ไม่มีนัยสำคัญ (3) จัดให้มีหนทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืนสำหรับกลุ่มผู้ที่เคยปลูกพืชเสพติดมาก่อน

2.2 กรอบนโยบายชาติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน

1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 -2554)

กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมียุทธศาสตร์ของประเทศที่เกี่ยวข้อง 3 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1.1) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ตามแนวทาง

(1) การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง

- (1.1) จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- (1.2) สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความหลากหลายของทุนในชุมชน ควบคู่กับการฟื้นฟูความรู้พื้นบ้าน

(2) การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน

- (2.1) สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มรูปแบบต่าง ๆ
- (2.2) สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการที่มีโอกาสทางการตลาดสูง

(3) การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน

- (3.1) สร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตและการมีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- (3.2) สนับสนุนกลไกชุมชนและเครือข่ายในการจัดการและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการผลิตเพื่อการยังชีพของชุมชนอย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการกำหนดขอบเขตที่ดินทำกินโดยการทำข้อตกลงกับท้องถิ่น

1.2) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ตามแนวทาง

(1) การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย

- (1.1) การปรับโครงสร้างทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยและพัฒนาอาหารปลอดภัยและสินค้าเกษตรที่ไม่ใช่อาหาร เช่น สมุนไพร เสน่ห์ใย เป็นต้น
- (1.2) การปรับโครงสร้างภาคบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

- (1.3) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต เช่น การจัดระบบการใช้ที่ดินและแหล่งน้ำตามศักยภาพของพื้นที่ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง ภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

1.3) ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตามแนวทาง

(1) การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ

- (1.1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร
(1.2) พัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

(2) การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

- (2.1) ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน

2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

ในสาระของแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือ รัฐบาลได้กำหนดแนวทางการเชื่อมโยงการดำเนินงานของโครงการ กับยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ใน 3 นโยบายสำคัญ ดังนี้

2.1) สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มของฐานการผลิตที่มีความหลากหลาย คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อความคงความเป็นฐานเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง

- (1) ขยายพื้นที่ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตที่ใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมี
(2) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ และโอกาสทางการตลาด ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาต่อยอด

2.2) ยกระดับการค้าและบริการให้ได้มาตรฐาน ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสตลาด เน้นการพัฒนาบุคลากร โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

- (1) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบ Logistics รวมทั้งพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการท้องถิ่น
(2) พัฒนาระดับการท่องเที่ยวให้เท่าทันกระแสตลาดอย่างมีคุณภาพ

2.3) พัฒนาคคนและสังคมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความมั่นคงและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

- (1) ดูแล ป้องกัน แก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยที่มีความเสี่ยงสูง เช่น สุขอนามัยของแม่และเด็ก
- (2) ยกย่องคุณภาพการศึกษา และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งความรู้
- (3) เพิ่มประสิทธิภาพผลิตภาพแรงงานให้สูงขึ้น

2.4) พัฒนาศักยภาพของสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- (1) ส่งเสริมบทบาทและความสัมพันธ์ที่ดีของสถาบันครอบครัวและชุมชน
- (2) เสริมสร้างความมั่นคงของชุมชนในด้านรายได้ ความรู้ สุขอนามัย ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม

2.5) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เน้นการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุล รวมทั้งเตรียมป้องกันและรับมือกับภัยธรรมชาติ

- (1) สนับสนุนการบริหารจัดการน้ำในลักษณะนิเวศวิทยาลุ่มน้ำ
- (2) สร้างความรู้ ปลูกจิตสำนึกให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบจากการที่ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- (3) การจัดองค์ความรู้ ผสมผสานต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการคุ้มครองและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- (4) ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการระบบการใช้ที่ดินและแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

2.3 กรอบแนวทางดำเนินงานพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

เพื่อให้ชุมชนที่มีปัญหาปลูกฝิ่นซ้ำซากได้รับการสนับสนุนและมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และเกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว สามารถสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ภายใต้บริบทของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 รวมทั้งแผนบริหารราชการแผ่นดินและยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ดังได้สรุปไว้ข้างต้น จึงเห็นควรกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูง ดังนี้

- 1) การปลูกฝิ่นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนชื่อเสียงของประเทศ ดังนั้นชุมชนจะต้องมีอาชีพทดแทนที่มั่นคง เหมาะสมต่อสภาพสังคมทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ
- 2) การวางแผนพัฒนาจะต้องดำเนินการโดยชุมชนมีส่วนร่วมและดำเนินงานในเชิงบูรณาการกิจกรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ในการป้องกันการปลูกพืชเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติด รวมทั้งกระบวนการพัฒนากลุ่มพึ่งพาตนเอง
- 3) แนวทางการพัฒนาจะยึดแนวทางของโครงการหลวงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งแก้ปัญหาความยากจนควบคู่ไปกับการฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
- 4) การพัฒนาจะส่งเสริมทั้งอาชีพด้านการเกษตรและนอกภาคการเกษตร โดยฐานทุนความรู้และโอกาสทางการตลาด
- 5) เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดงบประมาณ การพัฒนาจึงจะดำเนินการโดยการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเป็นกลุ่มบ้าน (Cluster) โดยมีหมู่บ้านหลักและหมู่บ้านรอง มุ่งพัฒนาหมู่บ้านหลักให้สำเร็จเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับขยายผลการพัฒนาให้เข้มข้นขึ้นตามศักยภาพของชุมชน
- 6) การพัฒนาจะต้องสร้างกลไกในการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีความยั่งยืน โดยให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติ และการบริหารจัดการตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้ชุมชนสามารถดำเนินการเองได้อย่างต่อเนื่อง แม้สิ้นระยะเวลาของแผนแม่บทโครงการ
- 7) ดำเนินงานในลักษณะโครงการ เพื่อให้มีระยะดำเนินการที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกำหนดกรอบการใช้งานงบประมาณอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดทำแผนแม่บทและจัดทำแผนปฏิบัติการ ที่มีการประเมินผลติดตามเป็นรายปี

ส่วนที่ 3

กระบวนการจัดทำแผนแม่บท

เพื่อให้กรอบแนวทางในการลดหรือขจัดพื้นที่ปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูงของประเทศ สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งระดับกระทรวง และระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดและขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทดังนี้

3.1 ลักษณะของแผนแม่บท

- 1) เป็นแผนที่มุ่งเน้นในการขจัดพื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซากและหนาแน่นบนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศ โดยใช้กระบวนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเข้าบูรณาการกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ
- 2) เป็นแผนแม่บทที่ยึดถือกรอบนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และแผนพัฒนาภาคเหนือและกลุ่มจังหวัด เป็นแนวทางในการดำเนินงาน
- 3) เป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ในการขยายผลความสำเร็จของการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริของโครงการหลวงสู่ชุมชนด้อยโอกาสบนพื้นที่สูงของประเทศ
- 4) เป็นแผนพัฒนาแบบองค์รวม ที่เน้นการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในชุมชนพื้นที่ห่างไกลเพื่อพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ครอบคลุมมิติเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคง
- 5) เป็นแผนแม่บทที่มุ่งเชื่อมโยงและบูรณาการกิจกรรมปกติของหน่วยงานภาครัฐโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ และเน้นการพัฒนาบนฐานการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย และศักยภาพความพร้อมของชุมชน
- 6) แผนแม่บทมีระยะเวลาดำเนินการ 4 ปี โดยดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 2 ปี (พ.ศ.2553-2554) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 อีก 2 ปี (พ.ศ.2555-2556)

3.2 ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บท

การจัดทำแผนแม่บทประกอบด้วยขั้นตอนหลักในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมการปลูกฝิ่นและนโยบายรัฐในการแก้ไขปัญห

1.1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชน และเงื่อนไขในปัจจุบันที่เป็นสาเหตุและแรงจูงใจในการปลูกฝิ่น เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนและหาแนวทางแก้ไขปัญหายั่งยืน โดยดำเนินงานดังนี้

- (1) การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิด้านเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่เป้าหมาย จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) รายงานการศึกษาวิจัยสภาพเศรษฐกิจและสังคมหมู่บ้านปลูกฝิ่นซ้ำซาก ปี 2550 ของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้อมูลจำนวนประชากรปี 2545 ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และรายงานเบื้องต้นการสำรวจข้อมูลเชิงเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนบนพื้นที่สูง ปี 2551 ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- (2) การจัดประชุมระดมความคิดจากผู้แทนในระดับชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่เป้าหมาย โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค 5 เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2551 ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิเคราะห์ข้อเท็จจริงด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเพื่อประมวลประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนพื้นที่เป้าหมายโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

1.2) การศึกษานโยบายชาติและแนวทางดำเนินงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องใน 2 ประเด็นหลักคือ

- (1) นโยบายชาติด้านการลดพื้นที่ปลูกฝิ่นและยาเสพติด และ
- (2) นโยบายชาติด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

โดยมีแหล่งข้อมูลหลักประกอบด้วยคำแถลงของนายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2551 ข้อตกลงเขตปลอดยาเสพติดอาเซียน รวมทั้งศึกษาแผนบริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยุทธศาสตร์การพัฒนากาเหนือ และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ที่ดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช) ซึ่งได้สรุปประเด็นสำคัญไว้ในส่วนที่ 2 แล้ว โดยรวมพบว่า รัฐได้ให้ความสำคัญกับการลดและขจัดพื้นที่ปลูกฝิ่นโดยวิธีสร้างทางเลือกการประกอบอาชีพให้ชุมชน

พร้อมกับดำเนินการบำบัดฟื้นฟูแก่ผู้เสพติด และกำจัดผู้ค้า ผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้อง ส่วนการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนนั้น รัฐได้มุ่งประเด็นการพัฒนาแบบองค์รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนที่สำคัญ

1.3) การศึกษาบริบทในขนาดของพื้นที่สูงที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์

โดยศึกษาจากเอกสารการวิจัย และจากรายงานการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง และรายงานการวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พบว่า ปัจจุบันเกษตรกรบนพื้นที่สูง กำลังประสบปัญหาจากกระแสโลกาภิวัตน์และการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) มากพอสมควร ทำให้เกิดผลกระทบที่สำคัญด้านมิติเศรษฐกิจสังคม ในแง่ของการต้นทุนการผลิต ต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มขึ้นจากความผันผวนของราคาน้ำมัน การแย่งชิงพื้นที่ทำกินในการปลูกพืชเศรษฐกิจ พืชอาหารและพืชพลังงาน ตลอดจนการใช้สารเคมีเพิ่มขึ้นในกระบวนการผลิต นอกจากนี้ยังเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานของชุมชนบนพื้นที่สูงลงสู่ชุมชนเมืองเพื่อสร้างรายได้เสริมให้ครอบครัว และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทดแทนแรงงานเดิม ในมิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่การเกษตร มีการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น นำไปสู่การพังทลายของหน้าดินและปัญหาดินโคลนถล่ม รวมทั้งการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

1.4) การศึกษาแนวทางการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จของโครงการหลวง

โดยศึกษาจากรายงานผลการดำเนินงาน คู่มือการปฏิบัติงานและจากกรอบแนวทางการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการโครงการขยายโครงการหลวง ที่ได้ผ่านการอนุมัติของ ครม. เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2550 และแผนแม่บทของโครงการหลวง (พ.ศ. 2550- 2554) ที่ได้ผ่านการอนุมัติของ ครม. เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2550

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ SWOT และยกร่างแผนแม่บท

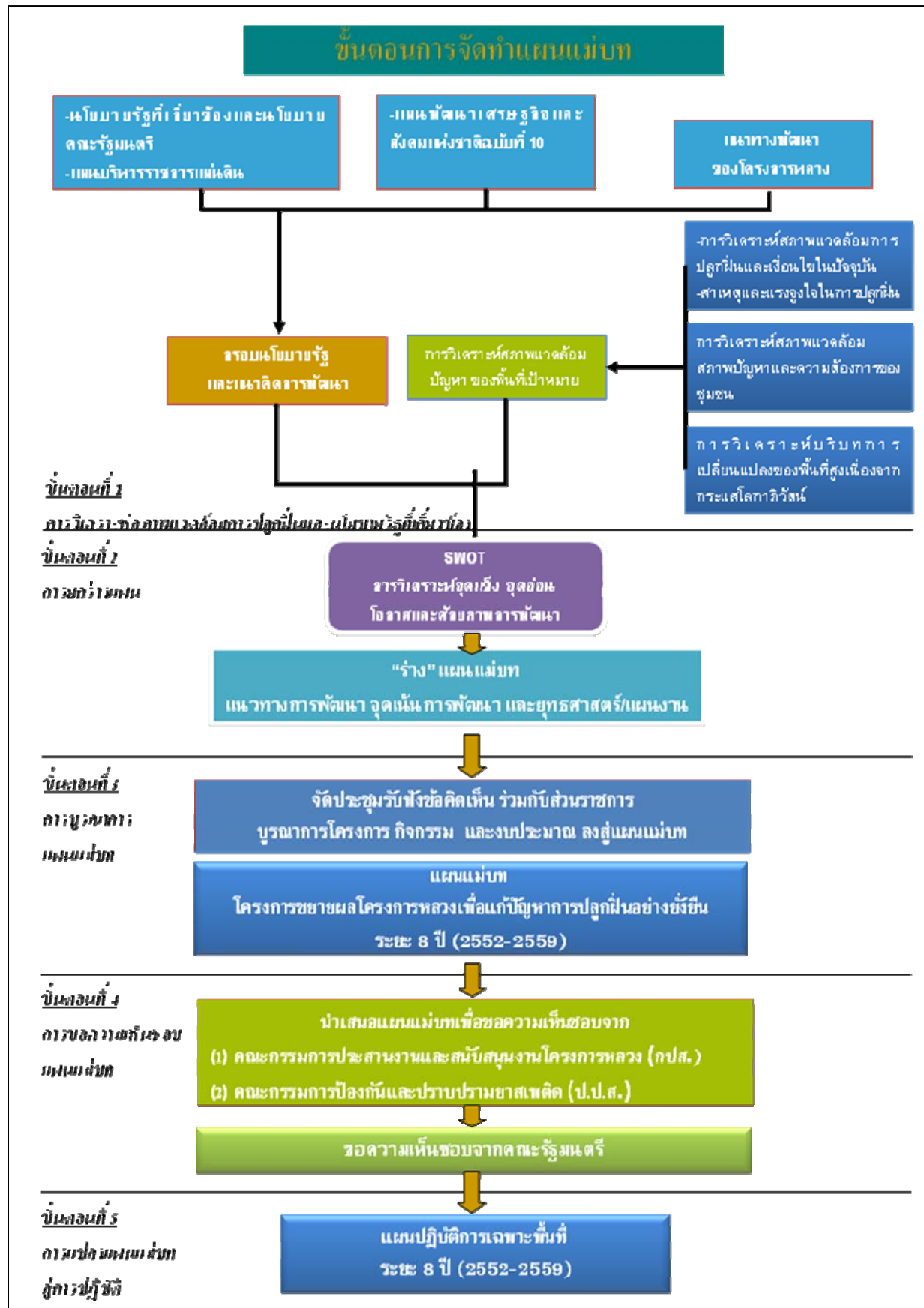
2.1) ดำเนินการวิเคราะห์ SWOT โดยการเชื่อมโยงประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.1) ข้อ 1.2) ข้อ 1.3) และข้อ 1.4) เพื่อกำหนดประเด็นหลักในการพัฒนาและนำไปสู่แนวทางการกำหนดจุดเน้นของการพัฒนา รวมทั้งการ “ร่าง” แผนแม่บท

ขั้นตอนที่ 3 การบูรณาการแผนแม่บท

- 3.1) การรับฟังข้อคิดเกี่ยวกับแผนแม่บทและการบูรณาการกิจกรรมร่วมกับส่วนราชการ โดยการจัดประชุมระดมความคิด และรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแผนแม่บท รวมทั้งกำหนดแนวทางการบูรณาการกิจกรรมปกติของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องลงสู่พื้นที่เป้าหมายดำเนินการและกรอบงบประมาณที่จำเป็น เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2551 ณ สำนักงาน ป.ป.ส. กรุงเทพมหานคร มีส่วนราชการเข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 24 หน่วยงาน จากกระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3.2) การตรวจสอบย้อนกลับข้อมูล ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมและกรอบงบประมาณของแผนแม่บท โดยส่งเอกสาร “ร่าง” แผนแม่บทฉบับปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและได้รวบรวมกิจกรรม งบประมาณเชิงบูรณาการไปยังหน่วยงานที่มีส่วนร่วมทุกหน่วยงาน รวมทั้งสำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแผนแม่บทครั้งสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 4 การขอความเห็นชอบแผนแม่บท

- 4.1) นำเสนอแผนแม่บทเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ที่มีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานและมีองค์ประกอบเป็นผู้รับผิดชอบระดับสูง เช่น องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวง รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี หรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมาย ผู้อำนวยการ รวมทั้ง เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ส. ทำหน้าที่เป็นเจ้าของเรื่องและเสนอเรื่องเพื่อขอความเห็นชอบจากที่ประชุม
- 4.2) ขออนุมัติแผนแม่บทจากคณะรัฐมนตรี โดย สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้ดำเนินการในฐานะเจ้าของเรื่อง

3.3 แนวทางการแปลงแผนแม่บทสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่

เพื่อให้การรอบการดำเนินงานของแผนแม่บทที่ได้รับความเห็นชอบจาก ครม. ถูกนำไปปฏิบัติโดยการเชื่อมต่อแผนงาน กิจกรรม งบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลาง เข้ากับกิจกรรมและงบประมาณในระดับจังหวัด และในระดับพื้นที่อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและความพร้อมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม จึงกำหนดให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่ สำหรับระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ.2553-2556) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการต่อไปนี้

- 1) **การสำรวจเชิงลึกสภาพภูมิสังคม ความต้องการพัฒนาของชุมชนและศักยภาพการพัฒนา** โดยการสำรวจข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้เทคนิคการสำรวจข้อมูลโดยกระบวนการมีส่วนร่วม และทำ Focus group ที่มีองค์ประกอบเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกรและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความต้องการและศักยภาพของชุมชน ข้อเสนอแนะทางเลือกที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายของแผนปฏิบัติการเชิงบูรณาการ
- 2) **การจัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่** ที่ลงลึกระดับหมู่บ้านหลักและหมู่บ้านรองซึ่งจะเป็นการบูรณาการแผนงาน กิจกรรมและงบประมาณ จากส่วนราชการการส่วนกลาง ที่ระบุไว้แล้วในแผนแม่บทเข้ากับแผนพัฒนาของจังหวัด รวมทั้งแผนชุมชนหรือแผนพัฒนาและงบประมาณของชุมชนที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (เทศบาล อบจ.และ อบต.) เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ
- 3) **การประสานงานดำเนินการและกำกับดูแล ติดตามประเมินผล** โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ทำหน้าประสานดำเนินการและเป็นฝ่ายเลขานุการรวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับร่วม 3 จังหวัด และระดับชาติ

ผังการขับเคลื่อนแผนแม่บทสู่แผนปฏิบัติการในระดับพื้นที่

- (1) แผนงาน กิจกรรมและงบประมาณการพัฒนาตามแนวทางโครงการหลวงของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- (2) แผนงาน กิจกรรมและงบประมาณของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)

แผนแม่บทที่อนุมัติโดย กรม.

- แผนปฏิบัติการ**
- (1) การสำรวจเชิงลึกของสภาพภูมิสังคม ศักยภาพการพัฒนา และความต้องการพัฒนาของชุมชน
 - (2) แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของกระทรวงในระดับพื้นที่
 - (3) แผนงานและงบประมาณในระดับจังหวัด (ทบจ./ทพอ.)
 - (4) แผนชุมชน แผนงานพัฒนาและงบประมาณของชุมชน (อปท.: เทศบาล อบจ.และอบต.)

แผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่ระดับหมู่บ้านหลักหมู่บ้านรอง
ที่บูรณาการแผนงานโครงการกิจกรรมของส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่

การประสานงานดำเนินการและกำกับดูแล ติดตามประเมินผล และจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการระดับต่างๆ

ส่วนที่ 4

แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทนี้ มุ่งแปลงนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดลงสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก โดยการบูรณาการกิจกรรมตามนโยบายพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เข้ากับกิจกรรมตามนโยบายเร่งรัดมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ซึ่งในการปฏิบัติการจะใช้แนวทางพัฒนาพื้นที่สูงที่ช่วยลดปัญหาฝิ่นของโครงการหลวงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทิศทางและมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดพื้นที่ภาคเหนือทั้งนี้ โดยมีสาระของแผนแม่บท ดังนี้

4.1 พื้นที่ดำเนินการและสภาพภูมิสังคม

มุ่งเน้น **พื้นที่เป้าหมาย** ที่ครอบคลุมหมู่บ้านที่ถูกระบุว่ามีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซากตามผลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จำนวน 115 หมู่บ้าน ใน 3 จังหวัด ครอบคลุมประชากร 4,425 ครัวเรือน 23,585 คน

การคัดเลือกหมู่บ้านหลักในการพัฒนา จัดแบ่งพื้นที่เป้าหมายเป็น 10 พื้นที่ โดยอาศัยขอบเขตของตำบลและกำหนดให้มี “หมู่บ้านหลัก” และ “หมู่บ้านรอง” ในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้กระบวนการให้น้ำหนักงบประมาณและกิจกรรมในแต่ละหมู่บ้านสามารถมุ่งเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเอื้อให้เกิดกระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบ และเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับ **หมู่บ้านหลัก (Key village) 10 หมู่บ้าน** ซึ่งเป็นหมู่บ้านเป้าหมายหลักที่โครงการฯ จะเข้าไปดำเนินการในระยะแรก เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อขยายผลให้กับหมู่บ้านบริวารที่อยู่ใกล้เคียง ได้มีการคัดเลือกหมู่บ้านหลักโดยใช้เกณฑ์พิจารณาดังนี้ (1) เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซาก (2) เส้นทางคมนาคมเข้าถึงสะดวก (3) แก่นำหมู่บ้านให้มีความร่วมมือ (4) มีส่วนราชการสำคัญในหมู่บ้าน (5) เป็นแหล่งที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และขยายผลไปหมู่บ้านใกล้เคียงได้ดี ซึ่งรายละเอียดของกลุ่มพื้นที่เป้าหมายและหมู่บ้านหลักดังตารางที่ 3

1) สภาพทั่วไปของพื้นที่

พื้นที่ดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงเขตภูเขาของภาคเหนือ ประกอบด้วยพื้นที่ 15 ตำบล ตั้งอยู่ใน 7 อำเภอ ของ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก ซึ่งมีพื้นที่ปลูกฝิ่นและจำนวนประชากรรวมทั้งชนเผ่า ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งโดยทั่วไปจัดเป็นหมู่บ้านในพื้นที่ทุรกันดารมาก การเข้าถึงพื้นที่กระทำได้ค่อนข้างยาก ถึงยากมาก และเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านเป้าหมายจะต้องเดินทางข้ามจากสันเขาสู่สันเขาเป็นส่วนใหญ่ (รายละเอียดในแผนที่ ระดับความสูงและที่ตั้งหมู่บ้านในภาคผนวก)

ตารางที่ 4.1 จำนวนหมู่บ้านและจำนวนประชากรในพื้นที่โครงการฯ

จังหวัด	จำนวน				จำนวนประชากร		ชนเผ่า
	อำเภอ	ตำบล	จำนวน	พื้นที่ปลูก	ครัวเรือน	คน	
1. เชียงใหม่	1) อมก๋อย	(1) นาเกียน	34	637.27	1,350	6,492	กะเหรี่ยง
		(2) แม่ตื่น	19		534	2,958	กะเหรี่ยง
		(3) ยางเปียง	9		394	2,396	กะเหรี่ยง
		(4) สบโขง	12		466	2,730	กะเหรี่ยง
	2) เชียงดาว	(5) เชียงดาว	3	172.25	77	318	ลีซอ
		(6) เมืองงาย	1		12	59	ลีซอ
		(7) เมืองคอง	6		103	509	ลีซอ
		(8) แม่ณะ	2		76	508	ม้งและลีซอ
	3) แม่แตง	(9) กัดช้าง	2	55.55	78	375	มูเซอ
	4) เวียงแหง	(10) เมืองแหง	3	34.60	166	1,098	มูเซอ
2. ตาก	6) แม่ระมาด	(11) ศรีดงเย็น /แม่ทะลบ	3	55.38	232	1,165	ลีซอ มูเซอ
		(12) แม่ตื่น	13	94.90	604	3,087	กะเหรี่ยง
		(13) เมืองแปง	5	44.56	258	1,603	ม้ง กะเหรี่ยง
3. แม่ฮ่องสอน	7) ปาย	(14) แม่ฮี้	2		41	151	ลีซอ
		(15) เวียงเหนือ	1		34	136	ลีซอ
3 จังหวัด	7 อำเภอ	15 ตำบล	115	1,094.51	4,425	23,585	4 ชนเผ่า

ตารางที่ 4.2 ชื่อหมู่บ้านหลักและจำนวนหมู่บ้านรองในแต่ละพื้นที่เป้าหมาย

ลำดับ เป้าหมาย	ตำบล	หมู่บ้านหลัก (Key village)	ชนเผ่า	หมู่บ้านรอง	จำนวนหมู่บ้าน
1	นาเกียน	บ้านฝิปานเหนือ	กะเหรี่ยง	33	34
2	แม่ตื่น (เชียงใหม่)	บ้านขุนตั้นน้อย	กะเหรี่ยง	18	19
3	ยางเปียง	บ้านแม่แฮหลวง	กะเหรี่ยง	8	9
4	สบโขง	บ้านห้วยแห้ง	กะเหรี่ยง	11	12
5	เชียงดาวและเมืองงาย	บ้านฟ้าสว	ลีซอ	3	4
6	ศรีดงเย็น/แม่ทะลบ	บ้านมุเซอแม่ทะลบ	ลีซอและมุเซอ	2	3
7	1) เมืองคองและเวียงแหง จ.เชียงใหม่ 2) แม่ฮี้และเวียงเหนือ จ. แม่ฮ่องสอน	บ้านป่าเกี๊ยะใหม่	ลีซอ	11	12
8	1) กัดช้าง อ.แม่แตง 2) แม่่นะ อ.เชียงดาว	ผาแดง	มุเซอและม้ง	3	4
9	แม่ตื่น (ตาก)	บ้านเลอตอ	กะเหรี่ยง	12	13
10	เมืองแปง	ห้วยสะ	ม้ง กะเหรี่ยงและลีซอ	4	5
10 พื้นที่	15 ตำบล	10 หมู่บ้าน	4 ชนเผ่า	105 หมู่บ้าน	115 หมู่บ้าน

2) ภูมิประเทศ

พื้นที่ดำเนินงานของโครงการส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ซึ่งเป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A มีระดับความสูงของพื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ระหว่าง 800 – 1,600 เมตร พื้นที่ตั้งชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในหุบเขาและพื้นที่สันเขา ตั้งอยู่กระจัดกระจายและตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองค่อนข้างมากและการคมนาคมยากลำบาก บางหมู่บ้านต้องใช้วิธีเดินเท้าในฤดูฝน พื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นพื้นที่ราบมีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการเกษตรบนพื้นที่ลาดชัน โดยมีพื้นที่ปลูกฝิ่นกระจายอยู่ในพื้นที่ป่าเป็นแปลงเล็กแปลงน้อย หรือเป็นการปลูกฝิ่นผสมในแปลงเกษตรในกรณีชุมชนชาวกระเหรี่ยง จะมีการรักษาพื้นที่ป่าไว้ได้ดีพอสมควร ทำให้มีแหล่งน้ำในฤดูแล้ง

3) ภูมิอากาศ

พื้นที่โครงการอยู่ในเขตร้อนชื้น บางพื้นที่มีภูมิอากาศหนาวเย็นตลอดปี ฤดูหนาวเริ่มจากเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ มีอุณหภูมิเฉลี่ยระหว่าง 10-25 องศาเซลเซียส มี

4) สภาพเศรษฐกิจและสังคม

(1) สภาพทางสังคม

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา แบ่งเป็น 4 ชนเผ่า คือ กะเหรี่ยง (ร้อยละ 75) ลีซอ (ร้อยละ 13) มูเซอ (ร้อยละ 8) และม้ง (ร้อยละ 6) มีประชากรประมาณ 4,425 ครอบครัว จำนวน 23,585 คน (ข้อมูลปี 2545, กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงมหาดไทย) โดยทั่วไปเป็นประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่มานาน และมีการเคลื่อนย้ายเข้าออกพื้นที่บ้าง ทั้งออกไปหางานในเมืองและการเคลื่อนย้ายเข้าพื้นที่จากชนพื้นราบ และจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเป็นแรงงานรับจ้างในภาคเกษตร

(2) สภาพทางเศรษฐกิจ

ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ พืชหลักที่ปลูกคือ ข้าวไร่ เพื่อบริโภคในครัวเรือน ระบบการเกษตรเป็นลักษณะการทำไร่หมุนเวียน พืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้ราษฎรแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เช่น กาแฟ ข้าวโพด ถั่วเหลือง ชিং กะหล่ำปลี กระเทียม หอมแดง พริก เป็นต้น การเลี้ยงสัตว์มีทั้งไว้บริโภคและจำหน่าย ส่วนใหญ่ เลี้ยงสุกร โค กระบือ และสัตว์ปีก อาชีพนอกภาคเกษตร ได้แก่ การรับจ้าง หาของป่า รายได้ต่อครัวเรือนประมาณ 20,000-25,000 บาท/ปี (ข้อมูลของชุมชน)

4.2 วัตถุประสงค์ของแผนแม่บท

- 1) เพื่อขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงในการพัฒนาพื้นที่สูงและการลดปัญหาการเพาะปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนไปยังพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซากในจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอนและตาก
- 2) เพื่อพัฒนาพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก โดยใช้แนวทางของโครงการหลวงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเสริมสร้างอาชีพและรายได้บนฐานความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม
- 3) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ในการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง และเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ
- 4) เพื่อสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.3 ระยะเวลาดำเนินการและเป้าหมายการพัฒนา

1) ระยะเวลาดำเนินการ

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการเกิดความต่อเนื่องสามารถพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านหลักและหมู่บ้านรองในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการไว้ 4 ปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2556

2) เป้าหมายการพัฒนา

(1) เป้าหมายรวม

เพื่อให้ชุมชนที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซากได้รับการพัฒนาโดยอาศัยฐานความรู้ที่เหมาะสม มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวโดยไม่ต้องพึ่งพาการปลูกฝิ่นและค้ายาเสพติด และมีกระบวนการชุมชนที่เข้มแข็งในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูและบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม

(2) เป้าหมายเชิงพื้นที่

ครอบคลุมพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย 115 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ใน 15 ตำบล 7 อำเภอ ใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก

(3) เป้าหมายเชิงประชากร

มีประชากรที่ได้รับประโยชน์และมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 4,425 คนหรือ 23,585 คน ซึ่งเป็นชาวไทภูเขาบนพื้นที่สูงจำนวน 4 ชนเผ่า คือ กะเหรี่ยง ลีซอ มูเซอ และม้ง

(4) เป้าหมายเชิงสังคม

ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 115 หมู่บ้าน ได้รับการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเลิกการปลูกฝิ่น ใ้ละระวังการแพร่ระบาดของฝิ่นและยาเสพติด รวมทั้งมีส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในชุมชนของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3) ตัวชี้วัดของแผนแม่บท

ตัวชี้วัด	ภายใน ปี 2556
1. ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด ชุมชนเป้าหมาย เลิกปลูกฝิ่น และได้รับการพัฒนาตามนโยบายรัฐบาลด้านสังคมและคุณภาพชีวิตของรัฐบาล	ร้อยละ 80 ของหมู่บ้านเป้าหมาย
2. ด้านเศรษฐกิจชุมชน ประชากรในพื้นที่เป้าหมายมีรายได้พอเพียงจากอาชีพการเกษตรและนอกภาคการเกษตร สามารถประกอบอาชีพบนฐานความรู้ และฐานทรัพยากรในท้องถิ่น	อย่างน้อยร้อยละ 60 ของจำนวนประชากร
3. ด้านรากฐานสังคมที่มั่นคง ชุมชนเข้มแข็งจากการรวมกลุ่มอาชีพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีการเสริมสร้างศักยภาพในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์ส่วนท้องถิ่นและกลุ่มทางสังคมในชุมชน	ร้อยละ 80 ของหมู่บ้านเป้าหมาย
4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าและพื้นที่ทำกินและมีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเข้มแข็งในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ	ร้อยละ 40 ของหมู่บ้านเป้าหมาย

4.4 ผลการวิเคราะห์ SWOT ของพื้นที่ และแนวทางการพัฒนา

<u>จุดแข็ง</u>	<u>จุดอ่อน</u>
<u>ด้านชุมชนและวัฒนธรรม</u>	<u>ด้านชุมชนและวัฒนธรรม</u>
1) องค์กรชุมชนที่มีนโยบายและ งบประมาณพัฒนาพื้นที่ของตนเอง	1) ประชากรส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ ขาด โอกาสด้านการศึกษา และการรับรู้ข่าวสารข้อมูล รวมทั้งวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไป
2) ผู้นำชุมชน สมาชิก อบต. เป็นแกนนำ สำคัญในการพัฒนาในหมู่บ้าน รวมถึง กลุ่มทางศาสนาที่เป็นศูนย์กลางในการ พัฒนาบางพื้นที่	2) พื้นที่ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความมั่นคง และปัญหายาเสพติด โดยเป็นพื้นที่ปลูกฝิ่น ซ้ำซาก
<u>ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>	3) ยังขาดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านอาชีพ
มีความหลากหลายทางชีวภาพ พืช พรรณธรรมชาติและภูมิทัศน์ที่สวยงาม	<u>ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>
	1) สภาพพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ถูกบุกรุกทำลาย
	2) มีปัญหาการชะล้างพังทลายหน้าดินสูง ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
	3) ความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลาย
	4) หลายพื้นที่ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
	5) เป็นพื้นที่อ่อนไหวง่ายที่อาจรับผลกระทบ จากสภาวะโลกร้อน
	<u>ด้านอาชีพและความเป็นอยู่</u>
	1) ประชากรขาดทางเลือกในการประกอบ อาชีพ
	2) ประชากรมีสภาพยากจน (มีรายได้เฉลี่ย 20,000- 25,000 บาท/ปี/ครัวเรือน)
	3) พื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ชุมชนตั้งอยู่ กระจัดกระจายและอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง
	4) ขาดแคลนสาธารณูปโภค
	5) ห่างไกลจากแหล่งรับซื้อผลผลิต

โอกาส	ข้อจำกัด
1) โครงการหลวงเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ของการพัฒนาพื้นที่สูงที่สำคัญ	1) นโยบายการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดเขตการใช้ที่ดินป่าไม้และที่ทำกิน มีปัญหาในทางปฏิบัติ
2) รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการขยายผลโครงการหลวงไปยังพื้นที่สูง โดยจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) รับผิดชอบดำเนินงาน	2) การพัฒนาบนพื้นที่สูงมีความละเอียดอ่อนต่อความสมดุลในการพัฒนา เศรษฐกิจ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าปกติ รวมทั้งประเด็นด้านความมั่นคง
3) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอาชีพจากหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนบนพื้นที่สูง และภูมิปัญญาท้องถิ่น	3) สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านภาวะโลกร้อน ความผันผวนของราคาน้ำมัน รวมถึงนโยบายการค้าระหว่างประเทศ
4) มีโครงการและกิจกรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยาลัยชุมชน กองทุนหมู่บ้าน ที่ใช้เป็นแหล่งทุนสนับสนุนชุมชนได้	
5) ประชาชนและรัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบายส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้จากโครงการหลวงและโครงการตามแนวพระราชดำริ	
6) กระแสการท่องเที่ยวอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น	
7) กระแสความนิยมบริโภคอาหารที่มีความปลอดภัยและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติกว้างขวาง	

4.5 ประเด็นหลักในการพัฒนา

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด (SWOT Analysis) ข้างต้น อาจจำแนกประเด็นการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1) **การพัฒนาอาชีพและรายได้บนฐานความรู้** โดยกระบวนการวิจัย ทดสอบสาธิตอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและจุดแข็งด้านความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ กระบวนการเพิ่มผลผลิตพืชอาหาร ยาสมุนไพร ป่าไม้และพืชพลังงาน รวมทั้งการผลิตสัตว์ควรเรียนรู้และปรับใช้เทคโนโลยีจากโครงการหลวง ที่มีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมชาวเขาและภูมิอากาศของพื้นที่ที่สามารถเพิ่มผลผลิตพร้อมกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

กระบวนการพัฒนาควรเป็นขั้นเป็นตอนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือผลิตพอกินพอใช้ เหลือจึงจำหน่าย ระบบตลาดควรเริ่มเน้นที่ตลาดชุมชนเพื่อลดปัญหาจากต้นทุนการขนส่ง เมื่อผลผลิตมีคุณภาพดีและสม่ำเสมอจึงเน้นการผลิสู่ตลาด ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาระบบเส้นทางลำเลียงและคมนาคมขนส่งควบคู่กันไป

2) **การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้** เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนรวมกลุ่มเป็นกลุ่ม/องค์กร พึ่งตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน สมาชิก อบต. รวมถึงกลุ่มชุมชนเป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาในหมู่บ้าน และบูรณาการงานโดยองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น องค์หลัก ซึ่งมีนโยบายและงบประมาณพัฒนาพื้นที่ของตนเอง การพัฒนาด้านสังคมให้กับชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน เพื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนจากการใช้องค์ความรู้จากโครงการหลวงในการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมุ่งเน้นกิจกรรมเป็นหลัก ได้แก่

- (1) การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรท้องถิ่นและการจัดทำแผนชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม รวมทั้งนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
- (2) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน วิชากิจชุมชนและกลุ่มเฉพาะต่างๆ ที่มีกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมและมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ
- (3) การสนับสนุนและการพัฒนาสังคมเพื่อให้ชุมชนได้รับโอกาสด้านการศึกษา ส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมและสวัสดิการที่เหมาะสม

- (4) การสนับสนุนศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นต่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3) การป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนอย่างบูรณาการ เพื่อพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหาเสพติด โดยการจัดทำระบบฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และพัฒนาระบบการเฝ้าระวังการระบาดของยาเสพติดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมุ่งเน้นกิจกรรมเป็นหลัก ได้แก่

- (1) การพัฒนากระบวนการค้นหาผู้เสพ/ผู้ติดยาและการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน
- (2) การพัฒนาระบบการรณรงค์ป้องปรามและป้องกันการระบาดของยาเสพติด
- (3) การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและการจัดการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยชุมชน

4) การจัดการเชิงพื้นที่โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม รวมทั้งฟื้นฟูระบบนิเวศน์ป่าต้นน้ำ เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนพืชพรรณธรรมชาติและภูมิทัศน์ให้สมดุลไปกับการพัฒนา การป้องกันการพังทลายของหน้าดิน ที่ได้รับผลกระทบจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำกิน รวมถึงอาจรับผลกระทบจากสภาวะโลกร้อน ที่ส่งผลถึงอันตรายและความเสี่ยงของพื้นที่ เช่น ดินถล่ม การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค และภัยจากน้ำป่า โดยมุ่งเน้นกิจกรรมหลัก ได้แก่ การกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าและพื้นที่ทำกินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและจัดให้มีการรณรงค์ฟื้นฟูสภาพป่าและแหล่งน้ำ โดยชุมชนร่วมมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

5) การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผนแม่บท เพื่อบูรณาการกิจกรรมของหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานราชการระดับจังหวัดและระดับหมู่บ้านในการขับเคลื่อนแผนแม่บท ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และความพร้อมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นกิจกรรมการอำนวยความสะดวกและประสานงาน จัดทำแผนปฏิบัติการและแผนชุมชนที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและความต้องการของชุมชน การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่างจากต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการพึ่งตนเอง สามารถดำเนินงานพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

4.6 ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กำหนดให้มียุทธศาสตร์ของแผนแม่บท แบ่งเป็น 5 ด้าน และมีจุดเน้นการพัฒนาประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน
1. การพัฒนาอาชีพและการตลาด	1.1 การปรับใช้องค์ความรู้ตามสภาพภูมิสังคมด้วยการวิจัยและจัดทำแปลงทดสอบสาธิต (1) การวิจัยโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดทำแปลงทดสอบและสาธิตองค์ความรู้จากโครงการหลวง (2) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อฟื้นฟูแหล่งอาหารชุมชน ตามแนวพระราชดำริ ธนาคารอาหารชุมชน (Food bank) เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและชุมชน (3) การศึกษาการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตตามศักยภาพของพื้นที่ 1.2 การส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาการตลาด (1) ส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรโดยอาศัยฐานความรู้จากโครงการหลวง โดยเฉพาะในการพัฒนาและส่งเสริมระบบการเพาะปลูกที่ดี การรณรงค์ลดการใช้สารเคมีการเกษตร เกษตรอินทรีย์ และการส่งเสริมอาชีพนอกภาคการเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อเสริมรายได้แก่ครัวเรือน (2) ส่งเสริมการจัดการจัดก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด (3) ส่งเสริมด้านการตลาด และพัฒนาระบบตลาดชุมชนเพื่อเป็นกลไกในการรองรับผลผลิตในระดับชุมชน และขยายไปยังตลาดนอกชุมชนในระยะต่อไป

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน
1. การพัฒนาอาชีพและการตลาด	1.3 การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการผลิต (1) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและแหล่งน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบำรุงรักษา การจัดการความสะอาด และ การกระจายโอกาสในการใช้น้ำอย่างทั่วถึง (2) การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งและเส้นทางลำเลียงผลผลิตตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (3) การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ระบบไฟฟ้า แสงสว่างและพลังงาน ฯลฯ
2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม และสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้	2.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น (1) การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรพึ่งตนเองในด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน เพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต (2) การพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็ง 2.2 การพัฒนาสังคม ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง และการเรียนรู้เทคโนโลยีของโครงการหลวง การเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม และการเสริมสร้างระบบสวัสดิการสังคมที่จัดโดยองค์กรท้องถิ่น 2.3 การสนับสนุนศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์การเรียนรู้ การส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสร้างทีมวิทยากร รวมทั้งการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นต่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน
3. การพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด	3.1 การพัฒนาระบบการค้นหาและบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติด โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 3.2 การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและการจัดการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยชุมชน (1) เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการปลูกพืชเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน (2) สนับสนุนกิจกรรมรณรงค์ป้องกันปราบปรามและป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน 3.3 การเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่
4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.1 สนับสนุนกิจกรรมการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ ทำกินโดยการทำข้อตกลงกับท้องถิ่น (1) ดำเนินงานสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และกำหนดแนวกันเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกิน โดยการจัดทำข้อตกลงร่วมกับท้องถิ่น (2) การจัดทำมาตรการฟื้นฟูพื้นที่ที่บุกรุกบริเวณที่มีความลาดชันสูง และมาตรการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าเพิ่มเติมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม 4.2 ฟื้นฟูระบบนิเวศน์ป่าไม้บนพื้นที่ลาดชันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (1) ส่งเสริมการปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่างและป่าชุมชน (2) การสร้างฝายต้นน้ำ รวมทั้งส่งเสริมการบำรุงรักษาโดยชุมชนร่วมมือ (3) การจัดทำแนวกันไฟโดยกระบวนการมีส่วนร่วม 4.3 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลาดชันรวมทั้งการปลูกหญ้าแฝก

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน
5. การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผนแม่บท	5.1 การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและศูนย์เรียนรู้ระดับชุมชน 5.2 การอำนวยการและประสานงาน (1) จัดทำแผนปฏิบัติการที่บูรณาการแผนแม่บทกับแผนชุมชน และสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและความต้องการของชุมชน โดยเน้นการบูรณาการกิจกรรมและงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากทั้งในและนอกพื้นที่ (2) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งใน ระยะครึ่งแผนและระยะสิ้นสุดแผน โดยให้มีการประชุมติดตามงานและรายงานผลตามลำดับชั้น จากระดับพื้นที่ สู่ระดับจังหวัดระดับ คณะกรรมการ และระดับชาติ (3) พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แม้เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินงานของแผนแม่บทแล้ว

4.7 รายละเอียดแผนงาน และงบประมาณแผนแม่บท

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกรอบแผนปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งตัวชี้วัดต่าง ๆ (ดังตารางสรุป) จึงกำหนดกรอบงบประมาณของแผนแม่บท ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2553 – 2556) สำหรับการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนปฏิบัติการโดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมปฏิบัติงาน 22 หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรม ทั้งหมด 55 โครงการ วงเงินงบประมาณรวม 1,975,307,800 บาท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) งบประมาณของแผนแม่บทโครงการ ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2553 - 2556) จำแนกตามหน่วยงาน
- 2) งบประมาณของแผนแม่บทโครงการ ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2553 - 2556) จำแนกตามยุทธศาสตร์การพัฒนา
- 3) ตารางสรุปกรอบแผนแม่บทโครงการและตัวชี้วัด

ตารางที่ 4.3 งบประมาณของแผนแม่บทระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2553 - 2556) จำแนกตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	จำนวนโครงการ/ กิจกรรม	ปีงบประมาณ				รวม
		ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	
1. การพัฒนาอาชีพและการตลาด						
1.1 แผนงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4	5,700,000	11,632,500	14,217,500	8,550,000	40,100,000
1.2 แผนงานส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากโครงการหลวงและการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	4	3,890,000	8,017,425	9,799,075	5,968,500	27,675,000
1.3 แผนงานส่งเสริมการเกษตรและอาชีพนอกการเกษตร	9	10,200,000	24,340,500	29,749,500	18,030,000	82,320,000
1.4 แผนงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค	4	163,305,000	405,121,375	487,926,125	289,347,500	1,345,700,000
1.5 แผนงานการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่ง	2					
1.6 แผนงานพัฒนาระบบไฟฟ้าและพลังงาน	2					
2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม						
2.1 แผนงานการพัฒนาองค์กรของชุมชนเพื่อพึ่งตนเอง	4	2,000,000	6,075,000	7,425,000	4,500,000	20,000,000
2.2 แผนงานการพัฒนาสังคม	6	5,525,000	10,302,750	12,592,250	7,650,000	36,070,000
3.การพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด						
3.1 แผนงานการพัฒนาระบบการค้นหาและบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	1	3,000,000	6,075,000	7,425,000	4,500,000	21,000,000
3.2 แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มในชุมชน	1	1,500,000	3,037,500	3,712,500	2,250,000	10,500,000
3.3 แผนงานสนับสนุนกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและป้องกันกระบวนของยาเสพติดของชุมชน	1	1,500,000	3,037,500	3,712,500	2,250,000	10,500,000
3.4 แผนงานการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่	1	5,000,000	10,125,000	12,375,000	7,500,000	35,000,000

ตารางที่ 4.3 งบประมาณของแผนแม่บทระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2553 - 2556) จำแนกตามยุทธศาสตร์ (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จำนวนโครงการ/ กิจกรรม	ปีงบประมาณ				รวม
		ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	
4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
4.1 แผนงานการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน	3	1,754,500	2,461,610	3,008,640	1,806,750	9,031,500
4.2 แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารและการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ	6	3,459,800	6,090,920	7,444,470	4,318,110	21,313,300
4.3 แผนงานการพัฒนาและจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและการปลูกหญ้าแฝก	1	23,690,500	45,785,430	55,959,970	33,452,100	158,888,000
5. การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผนแม่บท						
5.1 แผนการจัดการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและศูนย์เรียนรู้ระดับชุมชน	2	1,700,000	3,442,500	4,207,500	2,550,000	11,900,000
5.2 แผนงานสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	4	15,950,000	43,659,000	53,361,000	32,340,000	145,310,000
รวมทั้งสิ้น	55	248,174,800	589,204,010	712,916,030	425,012,960	1,975,307,800

ตารางที่ 4.4 งบประมาณของแผนแม่บทโครงการฯ ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2553 - 2556) จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	จำนวนโครงการ/ กิจกรรม	ปีงบประมาณ				รวม
		ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	6	5,600,000	12,190,500	14,899,500	9,030,000	41,720,000
2. กรมประมง	2	890,000	1,942,425	2,374,075	1,468,500	6,675,000
3. กรมชลประทาน	2	75,425,000	231,348,375	282,759,125	164,347,500	753,880,000
4. กรมการข้าว	1	2,200,000	4,545,000	5,555,000	3,300,000	15,600,000
5. กรมพัฒนาที่ดิน	3	24,645,000	47,639,540	58,226,110	34,808,850	165,319,500
6. กรมทรัพยากรน้ำ	1	80,000,000	162,000,000	198,000,000	120,000,000	560,000,000
7. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล	4	7,880,000	11,773,000	7,167,000	5,000,000	31,820,000
8. กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช	5	3,209,800	5,584,670	6,825,720	3,943,110	19,563,300
9. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	2	2,610,000	5,062,500	6,187,500	3,690,000	17,550,000
10. สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน	3	2,115,000	3,620,250	4,424,750	2,760,000	12,920,000
11. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	5	20,100,000	51,455,250	62,889,750	38,115,000	172,560,000
12. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	21	23,500,000	52,042,500	63,607,500	38,550,000	177,700,000
รวม	55	248,174,800	589,204,010	712,916,030	425,012,960	1,975,307,800

หมายเหตุ : หน่วยงาน 10 หน่วยงาน จะมีการดำเนินจัดกิจกรรมและงบประมาณเพื่อการบูรณาการแผนภายหลัง ได้แก่

1. กรมการปกครอง	5. กรมวิชาการเกษตร	9. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. กรมส่งเสริมการปกครอง	6. กรมป่าไม้	10. องค์การบริหารส่วนตำบล
3. กรมปศุสัตว์	7. กรมพัฒนาชุมชน	
4. กรมส่งเสริมสหกรณ์	8. กระทรวงสาธารณสุข	

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
1.การพัฒนาอาชีพและการตลาด	1.1 การปรับใช้องค์ความรู้ตามสภาพภูมิสังคมด้วยการวิจัยและจัดทำแปลงทดสอบสาธิต	1.1 แผนงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน			5,700,000	11,632,500	14,217,500	8,550,000	40,100,000	
	(1) การวิจัยโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแปลงทดสอบและสาธิตองค์ความรู้จากโครงการหลวง	1) โครงการทดสอบเทคโนโลยีโครงการหลวงในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่น		-โรงเพาะชำ -แปลงปลูกในชุมชน	1,500,000	3,037,500	3,712,500	2,250,000	10,500,000	สวพส.
	(2) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อฟื้นฟูแหล่งอาหารชุมชนตามแนวทาง พระราชดำริ ธนาคารอาหารชุมชน (Food bank) เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและชุมชน	2) โครงการวิจัยการฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลาย ทางชีวภาพของป่ารอบชุมชน		-โรงเพาะชำ -แปลงปลูกในชุมชน	1,500,000	3,037,500	3,712,500	2,250,000	10,500,000	สวพส.
	(3) การศึกษาการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อเพิ่มผลผลิตตามศักยภาพของพื้นที่	3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหลังการปรับพื้นที่สภาพไร่เลื่อนลอยเป็นนาขั้นบันได		แปลงทดสอบหรือกิจกรรม	2,200,000	4,545,000	5,555,000	3,300,000	15,600,000	กกช.
		4) โครงการการจัดการธาตุอาหารพืชและการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ดิน		แปลงทดสอบหรือกิจกรรม	500,000	1,012,500	1,237,500	750,000	3,500,000	สวพส.
	1.2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาการตลาด	1.2 แผนงานส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากโครงการหลวงและการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น			3,890,000	8,017,425	9,799,075	5,968,500	27,675,000	
	(1) การส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรโดยอาศัยฐานความรู้จากโครงการหลวงโดยเฉพาะในการพัฒนาและส่งเสริมระบบการเพาะปลูกที่ดี การรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการผลิต เกษตรอินทรีย์ และการส่งเสริมและอาชีพนอกภาคการเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือน	1) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ 2) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์		จำนวนเกษตรกรและกลุ่มหมู่บ้านเป้าหมาย	3,000,000	6,075,000	7,425,000	4,500,000	21,000,000	สวพส.

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
1.การพัฒนาอาชีพและการตลาด	1.2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาการตลาด (1) การส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรโดยอาศัยฐานความรู้จากโครงการหลวง โดยเฉพาะในการพัฒนาและส่งเสริมระบบการเพาะปลูกที่ดี การรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการผลิต เกษตรอินทรีย์ และการส่งเสริมและอาชีพนอกภาคการเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือน (ต่อ)	3) กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ								
		3.1) ส่งเสริมการเลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติกให้แก่เกษตรกร	100	ราย/ปี	300,000	654,750	800,250	495,000	2,250,000	ปคม.
		3.2) ฝึกอบรมเกษตรกรด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	100	ราย/ปี	50,000	109,125	133,375	82,500	375,000	ปคม.
		3.3) ติดตามและแนะนำส่งเสริมเกษตรกร	4	ครั้ง/แห่ง/ปี	280,000	611,100	746,900	462,000	2,100,000	ปคม.
		4) กิจกรรมผลิตพันธุ์สัตว์น้ำและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ								
		4.1) ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ	3	แห่ง/ปี	150,000	327,375	400,125	247,500	1,125,000	ปคม.
		4.2) ฝึกอบรมคณะกรรมการแหล่งน้ำ	30	ราย/ปี	20,000	43,650	53,350	33,000	150,000	ปคม.
		4.3) ติดตามและแนะนำส่งเสริมเกษตรกร	4	ครั้ง/แห่ง/ปี	90,000	196,425	240,075	148,500	675,000	ปคม.
		1.3 แผนงานส่งเสริมการเกษตรและอาชีพนอกการเกษตร			10,200,000	24,340,500	29,749,500	18,030,000	82,320,000	
		1) ส่งเสริมการปลูกพืชอาหารและพืชเศรษฐกิจ								
		1.1) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชแบบผสมผสาน	500	ไร่	400,000	810,000	990,000	600,000	2,800,000	กสก.
		1.2) โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น	500	ไร่	600,000	1,215,000	1,485,000	900,000	4,200,000	กสก.

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
1.การพัฒนา อาชีพและ การตลาด	1.2 การส่งเสริมอาชีพและพัฒนากการตลาด	1.3 แผนงานส่งเสริมการเกษตรและอาชีพ นอกการเกษตร (ต่อ)								
	(1) การส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตร โดยอาศัยฐานความรู้จากโครงการหลวง โดยเฉพาะ ในการพัฒนาและส่งเสริมระบบการเพาะปลูกที่ดี การรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการผลิต เกษตร อินทรีย์ และการส่งเสริมและอาชีพนอกภาค การเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้แก่ ครัวเรือน (ต่อ)	2) ส่งเสริมงานเคหะกิจเกษตร	97	กลุ่ม	800,000	1,903,500	2,326,500	1,410,000	6,440,000	กสก.
		2.1) โครงการแปรรูปถนอมอาหาร	194	กลุ่ม	400,000	951,750	1,163,250	705,000	3,220,000	กสก.
		2.2) โครงการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร								
		3) ส่งเสริมการป้องกันการกำจัดศัตรูพืชแบบ ผสมผสาน (IPM)								
		3.1) โครงการฝึกอบรมเกษตรกร	800	คน	120,000	243,000	297,000	180,000	840,000	กสก.
		3.2) โครงการแปลงสาธิตการป้องกันกำจัด ศัตรูพืช	100	ไร่	480,000	972,000	1,188,000	720,000	3,360,000	กสก.
		4) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับปรุง ประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร			2,800,000	6,095,250	7,449,750	4,515,000	20,860,000	กสก.
		5) โครงการส่งเสริมอาชีพด้านหัตถกรรม								กปศ.
		6) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว		จำนวนชุมชน	800,000	2,025,000	2,475,000	1,500,000	6,800,000	สวพส.
	(2) ส่งเสริมการจัดการจัดก่อนและหลังการ เก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	7) โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบคุณภาพ ผลผลิตตาม มาตรฐานอาหารปลอดภัย		ศูนย์รวบรวม ผลผลิต	500,000	2,025,000	2,475,000	1,500,000	6,500,000	สวพส.
		8) การรวบรวมผลผลิตของเกษตรกรและคัด คุณภาพผลผลิตเพื่อลดต้นทุนและสร้างมูลค่า ให้ผลผลิต			1,000,000	2,025,000	2,475,000	1,500,000	7,000,000	สวพส.
	(3) การส่งเสริมด้านการตลาด และพัฒนาระบบ ตลาด เพื่อเป็นกลไกในการรองรับผลผลิตในระดับ ชุมชนและขยายไปยังตลาดนอกชุมชนในระยะต่อไป	9) โครงการพัฒนาระบบตลาดชุมชน		จำนวนชุมชน	1,500,000	3,037,500	3,712,500	2,250,000	10,500,000	สวพส.

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
1.การพัฒนาอาชีพและการตลาด (ต่อ)	1.3 การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการผลิต (1) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและแหล่งน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบำรุงรักษาการจัดการความสะอาด และการกระจายโอกาสในการใช้น้ำอย่างทั่วถึง	<u>1.4 แผนงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน</u> <u>การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและ</u> <u>อุปโภคบริโภค</u>			163,305,000	405,121,375	487,926,125	289,347,500	1,345,700,000	
		1) การจัดหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและจัดระบบ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบำรุงรักษา			7,880,000	11,773,000	7,167,000	5,000,000	31,820,000	
		1.1) สำรองและเจาะน้ำบาดาลความลึก 120 เมตร	10	แห่ง	880,000	2,698,000	1,492,000	1,250,000	6,320,000	- กทบ.
		1.2) การก่อสร้างระบบประปาขนาดความจุ 12 ลูกบาศก์เมตร	10	แห่ง	2,000,000	2,950,000	1,800,000	1,250,000	8,000,000	- กทบ.
		1.3) การก่อสร้างระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ	10	แห่ง	2,400,000	3,040,000	1,910,000	1,250,000	8,600,000	- กทบ.
		1.4) การก่อสร้างระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	10	แห่ง	2,600,000	3,085,000	1,965,000	1,250,000	8,900,000	- กทบ.
		2) การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่สูงเพื่อทดแทนการลักลอบปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน	20	แห่ง	80,000,000	162,000,000	198,000,000	120,000,000	560,000,000	- กทบ.
		3) การจัดหาพื้นที่สนับสนุนพื้นที่โครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนฯ	102	แห่ง	72,000,000	228,960,000	279,840,000	163,200,000	744,000,000	กชป.
		3.1) การจัดหาพื้นที่สนับสนุน ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	94	แห่ง	64,000,000	210,600,000	257,400,000	156,000,000	688,000,000	
		3.2) การจัดหาพื้นที่สนับสนุน ในเขตพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน	8	แห่ง	8,000,000	18,360,000	22,440,000	7,200,000	56,000,000	

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
1.การพัฒนาอาชีพและการตลาด (ต่อ)	1.3 การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการผลิต (ต่อ) (1) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและแหล่งน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบำรุงรักษาการจัดการความสะอาด และการกระจายโอกาสในการใช้น้ำอย่างทั่วถึง (ต่อ) (2) การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งและเส้นทางลำเลียง ผลผลิตตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ (3) การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ระบบไฟฟ้า แสงสว่างและพลังงาน ฯลฯ	4) เตรียมความพร้อมด้านวิศวกรรม 4.1) การศึกษาความเหมาะสมของโครงการ 4.2) การสำรวจสภาพภูมิประเทศของโครงการ 4.3) การออกแบบรายละเอียดของโครงการ	102	แห่ง	3,425,000 300,000 2,600,000 525,000	2,388,375 166,500 1,629,000 592,875	2,919,125 203,500 1,991,000 724,625	1,147,500 60,000 780,000 307,500	9,880,000 730,000 7,000,000 2,150,000	กชลป.
		1.5 แผนงานการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่ง 1) สำรวจออกแบบล่วงหน้าเส้นทางลำเลียง 2) ก่อสร้างเส้นทางลำเลียง		เส้นทาง คมนาคม และเส้นทาง ลำเลียง						หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		1.6 แผนงานพัฒนาระบบไฟฟ้าและพลังงาน		ชุมชน						หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม	2.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น (1) การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรพึ่งตนเองในด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์วิสาหกิจชุมชน เพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต (2) การพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็ง	2.1 แผนงานการพัฒนาองค์กรของชุมชนเพื่อพึ่งตนเอง 1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรชุมชน 2) การสนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพและกลุ่มออมทรัพย์ 3) การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบ ต่าง ๆและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์	114 114	จำนวนชุมชน จำนวนกลุ่ม/สมาชิก จำนวนกลุ่ม/สมาชิก	2,000,000 1,500,000 500,000	6,075,000 3,037,500 3,037,500	7,425,000 3,712,500 3,712,500	4,500,000 2,250,000 2,250,000	20,000,000 10,500,000 9,500,000	สวพส. สวพส. กรมส่งเสริมสหกรณ์

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาเสพยาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
2. การ เสริมสร้าง ความ เข้มแข็งของ ชุมชนและ การพัฒนา สังคม	(2) การพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็ง(ต่อ)	4) การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์		จำนวนกลุ่ม/ สมาชิก						กรมส่งเสริม สหกรณ์
	2.2 การพัฒนาสังคม	2.2 แผนงานการพัฒนาสังคม								
	ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้เทคโนโลยีของโครงการหลวง การเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม และ การเสริมสร้างระบบสวัสดิการสังคมขององค์กรท้องถิ่น	1) ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีของการโครงการหลวงจากเครือข่ายการเรียนรู้	114	จำนวนชุมชน	800,000	1,620,000	1,980,000	1,200,000	5,600,000	สวพส.
		2) การส่งเสริมการรู้หนังสือ	8,460	คน	730,000	1,359,000	1,661,000	1,080,000	4,830,000	กศน.
		3) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	4,000	คน	105,000	236,250	288,750	180,000	810,000	กศน.
		4) การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น	7,850	คน	1,280,000	2,025,000	2,475,000	1,500,000	7,280,000	กศน.
		5) สุขภาพแบบองค์รวม	114	จำนวนชุมชน						สธ./ อบต. อบต./ พัฒนา
		6) การส่งเสริมระบบสวัสดิการสังคม								
		6.1) การพัฒนาสังคมบนพื้นที่สูง								
		- การจัดทำสำมะโนปัญหา ความต้องการและแผนพัฒนาหมู่บ้าน	10	หมู่บ้าน		31,500	38,500	30,000	100,000	กรมพัฒนาและ สวัสดิการสังคม
		- การส่งเสริมความรู้และอาชีพ	900	คน	210,000	486,000	594,000	360,000	1,650,000	
		- การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนพื้นที่สูง	600	คน	600,000	1,215,000	1,485,000	900,000	4,200,000	
		6.2) การจัดสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูง								
		- ให้การสงเคราะห์ครอบครัวยากจน ยากไร้และด้อยโอกาส	600	คน	400,000	810,000	990,000	600,000	2,800,000	กรมพัฒนาและ สวัสดิการสังคม
		- ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์และครอบครัว	300	คน	500,000	1,012,500	1,237,500	750,000	3,500,000	
		- ให้การสงเคราะห์เด็กยากจนไร้ที่พึ่งและด้อยโอกาส	300	คน	200,000	405,000	495,000	300,000	1,400,000	

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
2. การ เสริมสร้าง ความ เข้มแข็งของ ชุมชนและ การพัฒนา สังคม	2.2 การพัฒนาสังคม (ต่อ) ส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้ เทคโนโลยีของโครงการหลวง การเสริมสร้างสุขภาพ แบบองค์รวม และ การเสริมสร้างระบบสวัสดิการ สังคมขององค์กรท้องถิ่น	2.2 แผนงานการพัฒนาสังคม (ต่อ) 6) การส่งเสริมระบบสวัสดิการสังคม(ต่อ) 6.2) การจัดสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูง (ต่อ) - การสนับสนุนการศึกษา - การประสานการดำเนินงานกับทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง	10	หมู่บ้าน	200,000 500,000	405,000 697,500	495,000 852,500	300,000 450,000	1,400,000 2,500,000	
3.การพัฒนา กระบวนการ ชุมชนเพื่อ แก้ปัญหา เสพติด	3.1 การพัฒนาระบบการค้นหาและบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพผู้เสพติด โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชน	3.1 แผนงานการพัฒนาระบบการค้นหา และบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด โดย กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	114	หมู่บ้าน	3,000,000	6,075,000	7,425,000	4,500,000	21,000,000	ป.ป.ส.
	3.2 การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและการจัดการ แก้ไขปัญหายาเสพติดโดยชุมชน (1) เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและ ส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อเฝ้าระวัง และป้องกันการปลูกพืชเสพติดและการแพร่ระบาด ของยาเสพติดในชุมชน (2) สนับสนุนกิจกรรมรณรงค์ป้องปราบและ ป้องกันการระบาดของยาเสพติดของชุมชน	3.2 แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ครอบครัวและส่งเสริมกระบวนการ รวมกลุ่มในชุมชน	114	หมู่บ้าน	1,500,000	3,037,500	3,712,500	2,250,000	10,500,000	ป.ป.ส.
		3.3 แผนงานสนับสนุนกิจกรรมรณรงค์ ป้องปราบและป้องกันการระบาดของยา เสพติดของชุมชน	114	หมู่บ้าน	1,500,000	3,037,500	3,712,500	2,250,000	10,500,000	ป.ป.ส.
	3.3 การเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการ ปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับ พื้นที่	3.4 แผนงานการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในระดับพื้นที่	114	หมู่บ้าน	5,000,000	10,125,000	12,375,000	7,500,000	35,000,000	ป.ป.ส.

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.1 สนับสนุนกิจกรรมการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกิน โดยการทำข้อตกลงกับท้องถิ่น	4.1 แผนงานการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน		พื้นที่ การเกษตร	1,754,500	2,461,610	3,008,640	1,806,750	9,031,500	
	(1) ดำเนินงานสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และกำหนดแนวกันเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกิน โดยการจัดทำข้อตกลงร่วมกับท้องถิ่น	1) จัดทำแผนที่ระดับขอบเขตและวางแผนการใช้ที่ดิน	33,500	ไร่	1,254,500	2,461,610	3,008,640	1,806,750	8,531,500	กพด.
	(2) การจัดทำมาตรการเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ที่บุกรุกบริเวณที่มีความลาดชันสูง และมาตรการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าเพิ่มเติม โดยกระบวนการมีส่วนร่วม	2) การวางแผนการใช้ประโยชน์โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) การกำหนดมาตรการหยุดยั้งการบุกรุกพื้นที่ป่าจัดทำมาตรการเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ที่บุกรุกบริเวณที่มีความลาดชันสูง		ชุมชน	500,000				500,000	สวพส. กป.
	4.2 ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้บนพื้นที่ลาดชันโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.2 แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารและการปรับปรุง ระบบนิเวศต้นน้ำ			3,459,800	6,090,920	7,444,470	4,318,110	21,313,300	
	(1) ส่งเสริมการปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง และป่าชุมชน	1) การปลูกป่าฟื้นฟูต้นน้ำ 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ 3) การอบรมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกป่าฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร โดยการส่งเสริมกิจกรรมป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง	2,500 150 15 114	ไร่ หมู่บ้าน รุ่น ชุมชน	1,250,000 1,053,000 66,800 250,000	1,350,000 2,251,110 282,560 506,250	1,650,000 2,751,360 345,360 618,750	750,000 1,692,630 240,480 375,000	5,000,000 7,748,100 935,200 1,750,000	กชท. กชท. กชท. สวพส.

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาเสพยาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.2 ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้บนพื้นที่ลาดชันโดยกระบวนการ (ต่อ)	4.2 แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารและการ (ต่อ)								
	(2) การสร้างฝายต้นน้ำ รวมทั้งบำรุงรักษาโดยชุมชนร่วมมือ	5) การสร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน	800	แห่ง	500,000	1,012,500	1,237,500	750,000	3,500,000	กชท.
	(3) การทำแนวกันไฟ	6) การจัดทำแนวกันไฟโดยชุมชนมีส่วนร่วม	800	กม.	340,000	688,500	841,500	510,000	2,380,000	กชท.
	4.3 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลาดชันรวมทั้งการปลูกหญ้าแฝก	4.3 แผนงานการพัฒนาและจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและการปลูกหญ้าแฝก			23,690,500	45,785,430	55,959,970	33,452,100	158,888,000	
		1) การพัฒนาระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สูง								
		1.1) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	27,600	ไร่	12,343,500	22,462,040	27,453,610	16,102,350	78,361,500	กพด.
		1.2) การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน								กพด.
		- สาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำ	21,900	ไร่	7,240,000	14,661,000	17,919,000	10,860,000	50,680,000	
		- สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด	8,350	ไร่	650,000	1,469,810	1,796,440	1,121,250	5,037,500	
		- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด	22,400	ไร่	560,000	1,134,000	1,386,000	840,000	3,920,000	
		- สาธิตการการทำ/การใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	5,550	ไร่	520,000	1,242,000	1,518,000	960,000	4,240,000	
		- ส่งเสริมการทำ/การใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	22,400	ไร่	112,000	226,800	277,200	168,000	784,000	
		- ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	1,200	ไร่	195,000	398,030	486,470	295,500	1,375,000	
		1.3) ปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ	11,600,000	กล้า	1,770,000	3,584,250	4,380,750	2,655,000	12,390,000	กพด.
		1.4) การส่งเสริมและรณรงค์การปลูกหญ้าแฝกอย่างมีส่วนร่วม	114	ชุมชน	300,000	607,500	742,500	450,000	2,100,000	สวพส.
		- สาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำ	21,900	ไร่	7,240,000	14,661,000	17,919,000	10,860,000	50,680,000	

ตารางที่ 4.5 สรุปกรอบแผนแม่บทโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดเฉพาะพื้นที่และตัวชี้วัด (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด (พ.ศ. 2553- 2556)	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ				รวมทั้งสิ้น	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
					ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556		
5. การ บริหาร จัดการและ กำกับดูแล แผนแม่บท	5.1 การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและศูนย์เรียนรู้ ระดับชุมชน	5.1 การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและศูนย์ เรียนรู้ระดับชุมชน 1) การสร้างศูนย์เรียนรู้และศูนย์ประสานงาน 2) การจัดทำแปลงเรียนรู้และแปลงสาธิต		จำนวนกิจกรรม และสมาชิก แปลงสาธิต/ แปลง (คอก) ขยายพันธุ์ โรงเรือนเพาะชำ	1,700,000 1,700,000	3,442,500 3,442,500	4,207,500 4,207,500	2,550,000 2,550,000	11,900,000 11,900,000	สวพส. สวพส.
	5.2 การอำนวยความสะดวกและประสานงาน	5.2 แผนงานสนับสนุนการพัฒนา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน			15,950,000	43,659,000	53,361,000	32,340,000	145,310,000	
	(1) จัดทำแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกับแผน ชุมชน และสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและความ ต้องการของชุมชน โดยเน้นการบูรณาการกิจกรรม และงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากทั้งใน และนอกพื้นที่	1) การบริหารโครงการประสานงานและ สนับสนุนการปฏิบัติในพื้นที่ 2) การจัดเวทีชุมชนและจัดทำแผนชุมชนโดย กระบวนการมีส่วนร่วม 3) โครงการวิจัยและประเมินผลหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก		รายงาน ความก้าวหน้า แผนชุมชน รายงานการ วิจัย แผนปฏิบัติการ	6,000,000 9,100,000 300,000 550,000	12,757,500 29,180,250 607,500 1,113,750	15,592,500 35,664,750 742,500 1,361,250	9,450,000 21,615,000 450,000 825,000	43,800,000 95,560,000 2,100,000 3,850,000	สวพส. ป.ป.ส. สวพส. สวพส.
	(2) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่าง จากต่อเนื่องทั้งใน ระยะครึ่งแผนและระยะสิ้นสุด แผน โดยให้มีการประชุมติดตามงานและรายงานผล ตามลำดับชั้น จากระดับพื้นที่ สู่ระดับจังหวัด ระดับ คณะกรรมการ และระดับชาติ (3) พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและ องค์กรในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนใน การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แม้เมื่อสิ้นสุด ระยะเวลาดำเนินงานของแผนแม่บทแล้ว	4) การจัดทำแผนบูรณาการกับส่วนราชการ และหน่วยงานอื่น								

4.8 หน่วยงานรับผิดชอบ

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- กรมชลประทาน	- กรมพัฒนาที่ดิน
- กรมประมง	- กรมส่งเสริมการเกษตร
- กรมการข้าว	- กรมปศุสัตว์
- สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง
(องค์การมหาชน)	- กรมวิชาการเกษตร

2. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- กรมป่าไม้
- กรมอุทยาน สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
- กรมทรัพยากรน้ำ
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

3. กระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

4. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

5. กระทรวงมหาดไทย

- กรมการพัฒนาชุมชน
- กรมการปกครอง
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

6. กระทรวงยุติธรรม

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

7. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เฉพาะพื้นที่

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- องค์การบริหารส่วนตำบล
- เทศบาลตำบล

ยุทธศาสตร์แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2553 – 2556)

เป้าหมาย

เพื่อให้ชุมชนได้รับการพัฒนาโดยอาศัยฐานความรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวโดยไม่ต้องพึ่งพาการปลูกยาเสพติด และมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการฟื้นฟูและไม่ถูกทำลายอีกต่อไป

ประเด็น
การพัฒนา

เกษตรกรมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่ เหมาะสมและมีรายได้เพียงพอ บน ฐานความรู้จากโครงการหลวง ผลผสมผสาน กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกษตรกรในชุมชนรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กร พึ่งตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนท้องถิ่น และบูรณาการงานโดย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหลัก

มีระบบการป้องกันปราบปราม การเฝ้า ระวัง ตลอดจนการฟื้นฟูผู้เสพ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชน

มีการจัดการเชิงพื้นที่โดย กระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชน และมีการอนุรักษ์ดิน และน้ำที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์
5 ด้าน

การพัฒนาอาชีพ
และการตลาด

การเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนและการพัฒนาสังคม

การพัฒนากระบวนการชุมชน
เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะจุด

การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการและกำกับดูแลแผน

จุดเน้น
การพัฒนา

- * การวิจัยแบบมีส่วนร่วม
- * การฟื้นฟูแหล่งอาหาร
- * การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- * การส่งเสริมอาชีพเกษตรและนอกภาคเกษตร บนฐานความรู้โครงการหลวง
- * การพัฒนาผลิตภัณฑ์รองรับการตลาด
- * พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของ องค์กรพึ่งตนเองด้านการประกอบอาชีพ
- เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กร ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง
- * การพัฒนาสังคมด้านการศึกษา สุขภาพแบบ องค์กรร่วมและสวัสดิการที่เหมาะสม

- * เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว
- * ส่งเสริมกระบวนการรณรงค์ในชุมชน
- * สนับสนุนหน่วยงานตามภารกิจในการ ป้องกันและปราบปราม
- * การฟื้นฟูรวมทั้งการสร้างขวัญและ กำลังใจในระดับชุมชน

- * การสนับสนุนกิจกรรมการ กำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้และ พื้นที่ทำกินร่วมกับชุมชน
- * การฟื้นฟูระบบนิเวศน์ป่าไม้บน พื้นที่ลาดชันด้วยกระบวนการ มี ส่วนร่วมของชุมชน

ตัวชี้วัด

ชุมชนบนพื้นที่สูง 115 หมู่บ้าน/หย่อมบ้าน
และประชากรที่ได้รับประโยชน์และมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 4,425 ครัวเรือน 23,585 คน

4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) พื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซากที่เหลืออยู่ในประเทศไทย ได้รับการดูแลให้ลดลง ทำให้เกิดผลดีต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ
- 2) ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายมีอาชีพที่สุจริตและมีรายได้ที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว
- 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชน

ส่วนที่ 5

การขับเคลื่อนแผนแม่บท

จากลักษณะของแผนแม่บทที่เป็นการบูรณาการกิจกรรมของหน่วยงานส่วนกลาง (บูรณาการแนวราบ) และบูรณาการกับกิจกรรมและงบประมาณของหน่วยงานราชการระดับ จังหวัดและระดับหมู่บ้าน (บูรณาการแนวตั้ง) จึงทำให้กระบวนการขับเคลื่อนแผนแม่บท ต้องมี องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

5.1 กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับหมู่บ้านเป้าหมาย

เพื่อให้การดำเนินงานของแผนแม่บทที่ได้รับความเห็นชอบจาก ครม. ถูกนำไป ปฏิบัติโดยการเชื่อมต่อแผนงาน กิจกรรม งบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลาง เข้ากับกิจกรรม และงบประมาณในระดับจังหวัด และในระดับพื้นที่อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และความพร้อมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งรายละเอียดได้อธิบายไว้แล้วในส่วนที่ 3 ข้อ 3.3 หน้า 21

5.2 องค์การบริหารแผนแม่บท

เพื่อกำกับการดำเนินงานดังกล่าวจึงได้กำหนดให้มีองค์การบริหารแผนแม่บทและ แผนปฏิบัติการเป็น 3 ระดับดังนี้

1) คณะกรรมการกำหนดนโยบายระดับชาติ ประกอบด้วย 2 คณะกรรมการที่มี นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน ได้แก่

(1) คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.)

เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการหลวง พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการประสานงาน และสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ มีอำนาจ หน้าที่พิจารณาและกำหนดนโยบายและ แนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง รวมถึงพิจารณาและกำหนดแผนงาน งานโครงการ และกิจกรรม ใด ๆ ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของมูลนิธิโครงการหลวง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ

(2) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่กำหนดแผนงานและมาตรการป้องกันและปราบปราม การเสนอความเห็นขอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการปฏิบัตินโยบายหรือแผนงานหรือโครงการของ ส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พิจารณาและ ดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการปราบ ปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนรวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วม ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2) คณะกรรมการอำนวยการโครงการและคณะกรรมการระดับพื้นที่

ทำหน้าที่อำนวยการและกำกับติดตามดูแล โดยลักษณะโครงสร้างของคณะกรรมการ เป็นการบูรณาการงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่เดียวกัน เพื่อสะดวกในการขับเคลื่อนและลด ปัญหาการซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน ภายใต้ความร่วมมือกับส่วนราชการในพื้นที่และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการแบ่งเป็นคณะกรรมการบริหารโครงการในระดับกรรมการ อำนวยการของกลุ่มจังหวัด กรรมการในระดับจังหวัด และอำเภอ ได้แก่

(2.1) คณะกรรมการอำนวยการโครงการ ประกอบด้วยรัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐบาล มอบหมายให้ดูแลงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นประธาน กรรมการ และมีองค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการ และนายอำเภอที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนส่วนราชการที่ร่วมดำเนินงาน โดยมี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและสถาบันวิจัย และพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ร่วมกันทำหน้าที่ เลขาธิการและ ประสานงานเพื่อดูแลงานเชิงนโยบาย และกำกับติดตามผลสัมฤทธิ์ในระดับ กลุ่มจังหวัด

(2.2) คณะกรรมการระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน กรรมการ และมีองค์ประกอบของคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทน หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นคณะกรรมการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการประสานงานการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงกิจกรรมด้านการพัฒนาเข้ากับกิจกรรมการ บังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ รวมทั้งติดตามประเมินผลเพื่อแก้ไขปัญหาและ ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงาน

(2.3) คณะกรรมการระดับอำเภอ ประกอบด้วยนายอำเภอเป็นประธานกรรมการ และมีองค์ประกอบคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐในระดับอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลและผู้แทนในระดับหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการ ทำหน้าที่สนับสนุนและร่วมดำเนินงานในระดับพื้นที่

3) คณะทำงานบริหารจัดการโครงการในระดับพื้นที่

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ร่วมกันทำหน้าที่ประสานดำเนินงานโครงการทั้งในระดับการบูรณาการกิจกรรม งบประมาณ การเชื่อมโยงกิจกรรมกับแผนงานงบประมาณของหน่วยงานในพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดเตรียมผู้จัดการกลุ่มโครงการ เจ้าหน้าที่โครงการในระดับพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับชุมชนและเป็นแกนหลักในการจัดเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ ดำเนินกิจกรรมพัฒนาร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้แทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลและหมู่บ้าน และองค์กรเอกชนในพื้นที่ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับอย่างต่อเนื่อง

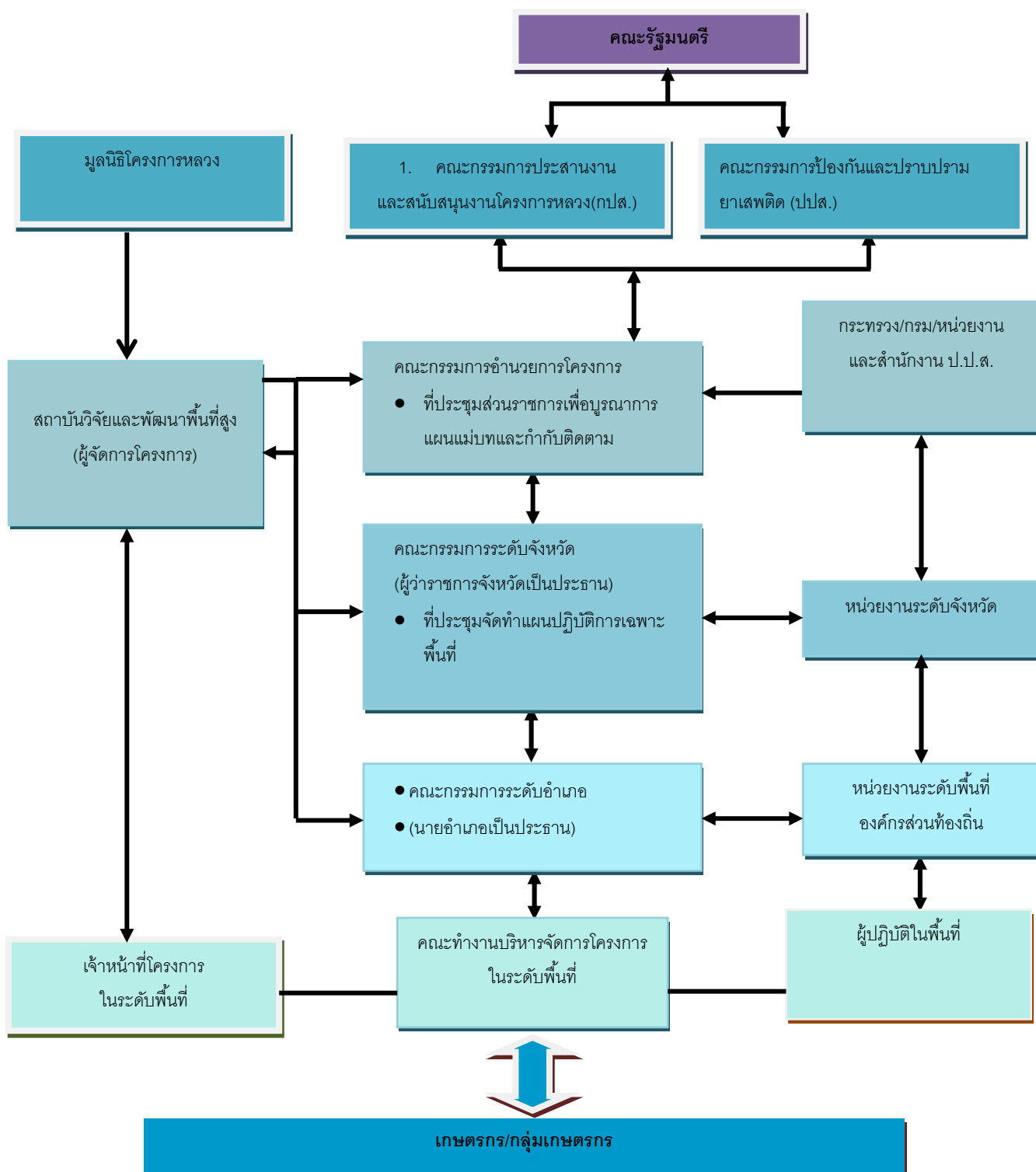
5.3 การประสานงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการระดับจังหวัดและคณะกรรมการระดับชาติเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมโดย

- 1) การประสานงาน ติดตาม รวบรวม และสรุปผลการดำเนินงานเสนอคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) และคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) เพื่อทราบรวมทั้งพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรค วินิจฉัยและสั่งการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งติดตามประสานงานในพื้นที่ทั้งระดับอำเภอ และระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง
- 2) ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติการโดยหน่วยงานภายนอกและภายใน เมื่อสิ้นสุดกิ่งแผนและสิ้นแผนแต่ละระยะเพื่อปรับทิศทางและกิจกรรมของแผนงานให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และเงื่อนไขตามสภาพภูมิสังคม ตลอดจนสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

- 3) ระหว่างการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาของแต่ละพื้นที่ แล้วนำผลการประเมินไปปรับปรุง แก้ไขแผนปฏิบัติการในระยะเวลาที่เหลืออยู่ของแผน
- 4) ดำเนินการประเมินแผนปฏิบัติการเมื่อสิ้นสุดระยะของแผนแม่บท เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานและสรุปบทเรียนสำหรับนำไปปรับใช้ในพื้นที่หมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป

โครงสร้างองค์การบริหารแผนแม่บท
โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะ 4 ปี (2553-2556)

หมายเหตุ : สำนักงาน ป.ป.ส. และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ร่วมกันในการประสานงานจัดทำแผนแม่บท การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ และสนับสนุนกิจกรรมและจัดทำรายงานกำกับ ดูแล ประเมินผลโครงการ

ส่วนที่ 6

ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของโครงการ

แผนแม่บทนี้มีพื้นที่เป้าหมายดำเนินการอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร หลายพื้นที่อยู่ใกล้ชายแดน การดูแลจากส่วนราชการยังไม่ทั่วถึง มีการปลูกฝิ่นมานานต่อเนื่อง โดยมีบุคคลจากภายนอกสนับสนุนเงินทุนและรับซื้อ จนพื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่อิทธิพล เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการในพื้นที่ขาดความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ดังนั้นในการดำเนินงานตามแผนแม่บทนี้ให้บังเกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องมีกิจกรรมจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าเสริมตามความจำเป็น ดังต่อไปนี้

6.1 การสนับสนุนและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ชุมชนและหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ในองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยการหนุนเสริมกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่เกิดความอบอุ่นใจ มั่นใจในความปลอดภัยเมื่อปฏิบัติงานตามแผนแม่บทในพื้นที่

6.2 การบังคับการใช้กฎหมาย ทั้งการติดตามพื้นที่ทำลาย ป้องปราง จับกุม เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแผนแม่บท แม้จะไม่ควรปฏิบัติการคู่ขนานกันไป แต่ก็ควรมีความเข้มข้นและต่อเนื่องในพื้นที่ที่มีปัญหามาก เพื่อป้องกันให้ประชาชนกลุ่มเสี่ยงกันเข้าสู่อาชีพสุจริตตามแผนแม่บท

6.3 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระยะแรกและในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและงบประมาณ ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าองค์กร ส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เมื่อแผนแม่บทสิ้นสุดลง

6.4 การสนับสนุนจากภาครัฐอย่างถ้วนหน้าในการพัฒนาสาธารณูปโภคและปัจจัยพื้นฐานที่เหมาะสม ทั้งด้านน้ำอุปโภคบริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร การพัฒนาระบบเส้นทางลำเลียงขนส่ง รวมทั้งระบบไฟฟ้าและพลังงาน รวมทั้งระบบสวัสดิการสังคม ด้านการศึกษา สุขภาพ แหล่งทุนในชุมชนและโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

ข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

1. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ฝิปานเหนือ	กะเหรี่ยง	10	58	229	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	กองคา	กะเหรี่ยง	14	62	268	บ้านรอง
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ห้วยบง	กะเหรี่ยง	14	72	613	บ้านรอง
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ห้วยครึ่ง	กะเหรี่ยง	5	62	280	บ้านรอง
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ฝิปานใต้	กะเหรี่ยง	10	50	145	บ้านรอง
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ไบหนา	กะเหรี่ยง	4	76	309	บ้านรอง
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทีกะเย่	กะเหรี่ยง	10	41	139	บ้านรอง
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สอบน	กะเหรี่ยง	17	28	155	บ้านรอง
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สอล่าง	กะเหรี่ยง	17	20	116	บ้านรอง
10	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่เกิบ	กะเหรี่ยง	15	25	130	บ้านรอง
11	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ศาลาเท	กะเหรี่ยง	15	42	164	บ้านรอง
12	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่ฮองเหนือ	กะเหรี่ยง	15	13	57	บ้านรอง
13	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่ฮองกลาง	กะเหรี่ยง	1	44	253	บ้านรอง
14	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่ฮองใต้	กะเหรี่ยง	1	46	208	บ้านรอง

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

1. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

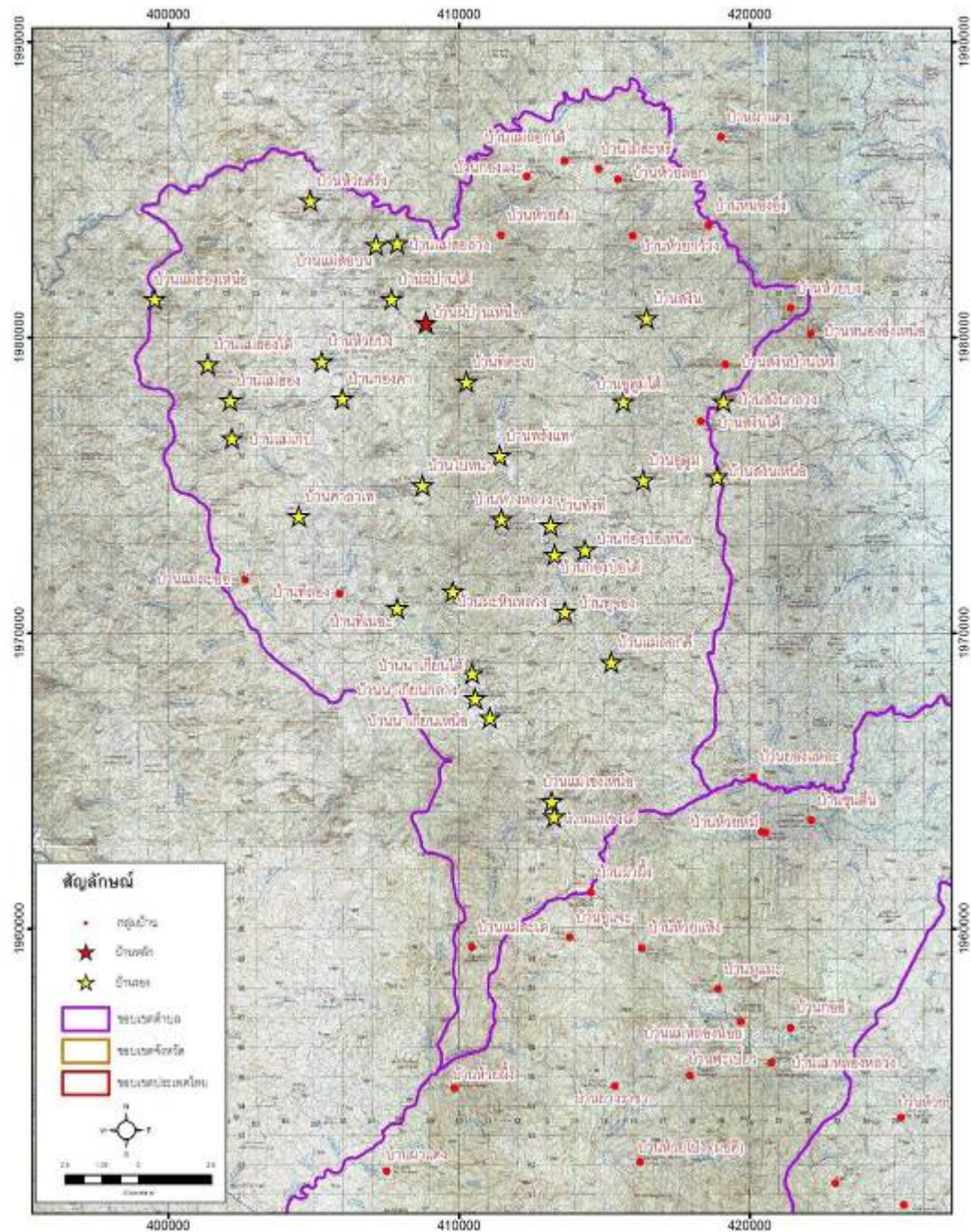
ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
15	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่สะเต	กะเหรี่ยง	11	37	209	บ้านรอง
16	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	มะหินหลวง	กะเหรี่ยง	4	16	44	บ้านรอง
17	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทีเอนะ	กะเหรี่ยง	21	49	242	บ้านรอง
18	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ห่างหลวง	กะเหรี่ยง	12	65	260	บ้านรอง
19	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	พรั่งแท	กะเหรี่ยง	12	38	170	บ้านรอง
20	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทั้งที	กะเหรี่ยง	8	29	143	บ้านรอง
21	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ท้องป้อเหนือ	กะเหรี่ยง	20	23	106	บ้านรอง
22	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ท้องป้อใต้	กะเหรี่ยง	8	54	220	บ้านรอง
23	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	ทูอง	กะเหรี่ยง	8	26	126	บ้านรอง
24	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่ลอกคี	กะเหรี่ยง	8	20	77	บ้านรอง
25	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	สะงัน	กะเหรี่ยง	13	30	34	บ้านรอง
26	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	สะงันกลาง	กะเหรี่ยง	13	19	87	บ้านรอง
27	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	สะงันเหนือ	กะเหรี่ยง	13	23	113	บ้านรอง
28	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	อูดุม	กะเหรี่ยง	6	42	255	บ้านรอง

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

1. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
29	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	อุดมใต้	กะเหรี่ยง	6	36	199	บ้านรอง
30	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	นาเกียนใต้	กะเหรี่ยง	3	18	91	บ้านรอง
31	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	นาเกียนเหนือ	กะเหรี่ยง	3	36	174	บ้านรอง
32	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	นาเกียนกลาง	กะเหรี่ยง	3	35	169	บ้านรอง
33	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่โจงใต้	กะเหรี่ยง	2	33	162	บ้านรอง
34	เชียงใหม่	อมก๋อย	นาเกียน	แม่โจงเหนือ	กะเหรี่ยง	2	95	545	บ้านรอง
							1,363	6,492	

โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

2. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ต๋น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

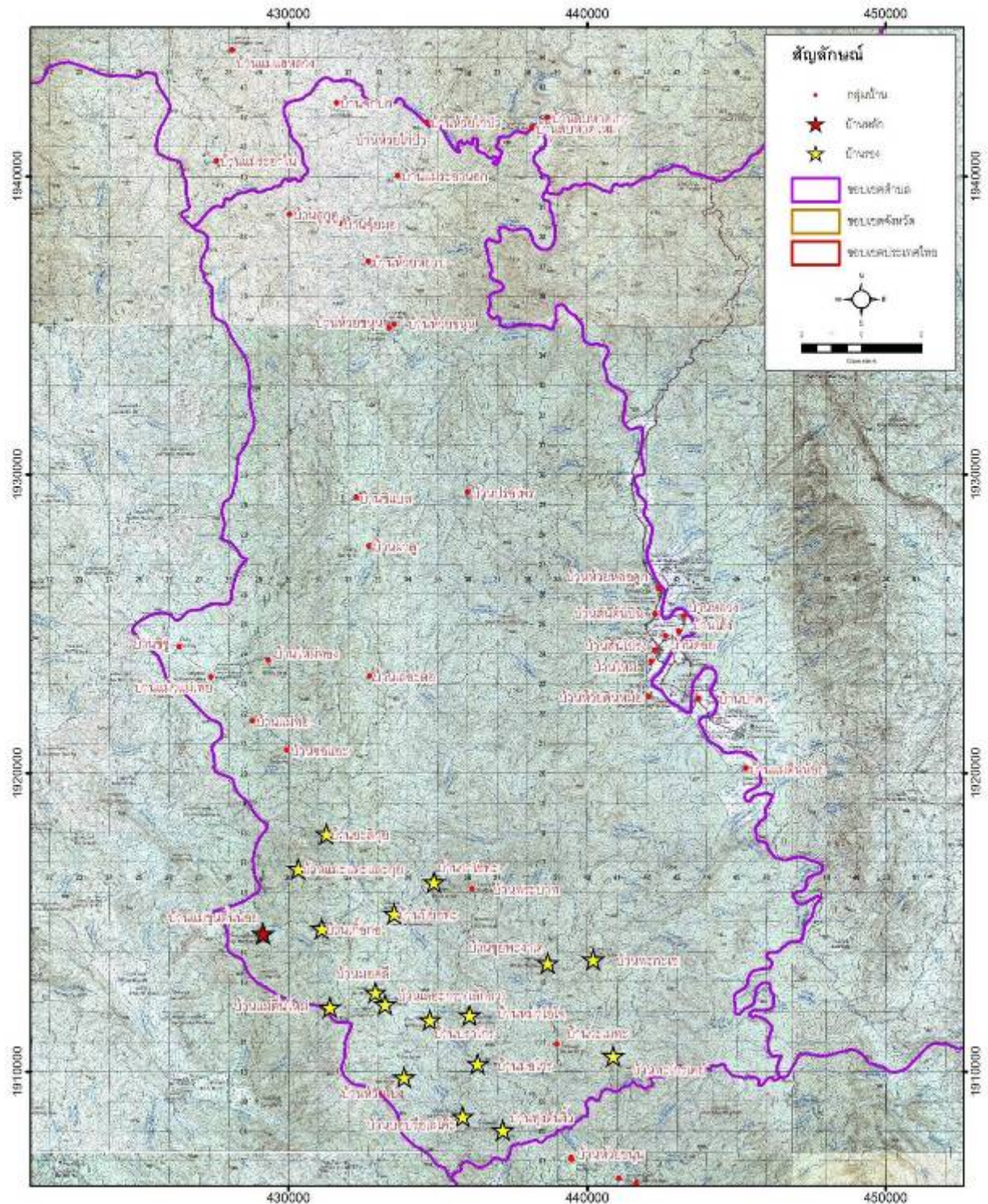
ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	ขุนตั้นน้อย	กะเหรี่ยง	6	26	190	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	มอคลี	กะเหรี่ยง	na	21	80	บ้านรอง
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	มอโกร	กะเหรี่ยง	11	20	108	บ้านรอง
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	บอบริอเลโค๊ะ	กะเหรี่ยง	na	15	75	บ้านรอง
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	ปียอทะ	กะเหรี่ยง	13	20	150	บ้านรอง
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	วาโชทะ	กะเหรี่ยง	13	35	237	บ้านรอง
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	ยะลิกุย	กะเหรี่ยง	13	12	79	บ้านรอง
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	แม่ต๋นใหม่	กะเหรี่ยง	na	13	na	บ้านรอง
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	แมะแตะแหละกุย	กะเหรี่ยง	6	14	88	บ้านรอง
10	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	ปิพอ / เกือกก่อ	กะเหรี่ยง	6	31	182	บ้านรอง
11	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	ทุ่งตั้นจั่ว	กะเหรี่ยง	11	93	535	บ้านรอง
12	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	หมาโอใจ	กะเหรี่ยง	11	28	165	บ้านรอง
13	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	พะกะเซ	กะเหรี่ยง	11	49	342	บ้านรอง
14	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	ชุยพะงาเด	กะเหรี่ยง	na	25	79	บ้านรอง
15	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	บราโกร	กะเหรี่ยง	11	49	347	บ้านรอง

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

2. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ต๋น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
16	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	เลอะกรา	กะเหรี่ยง		12	na	บ้านรอง
17	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	ห้วยโป่ง	กะเหรี่ยง	16	26	128	บ้านรอง
18	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	ทะโกรเคย์	กะเหรี่ยง		13	na	บ้านรอง
19	เชียงใหม่	อมก๋อย	แม่ต๋น	แม่ระอาโน	กะเหรี่ยง	9	32	173	บ้านรอง
							534	2,958	

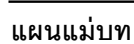
โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ตำบลแม่ตื่น อำเภอมวกก่อ จังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

3. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลยางเปียง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	แม่แฮหลวง	กะเหรี่ยง	14	35	176	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ปิตุคี	กะเหรี่ยง	11	54	368	บ้านรอง
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	แม่แฮน้อย	กะเหรี่ยง	14	32	140	บ้านรอง
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ขุนหาด	กะเหรี่ยง	15	57	352	บ้านรอง
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยโค้ง	กะเหรี่ยง	5	42	296	บ้านรอง
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยตองหลวง	กะเหรี่ยง	6	76	493	บ้านรอง
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยตองน้อย	กะเหรี่ยง	6	24	186	บ้านรอง
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยปูลหลวง	กะเหรี่ยง	4	52	321	บ้านรอง
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	ยางเปียง	ห้วยปูลน้อย	กะเหรี่ยง	4	22	64	บ้านรอง
							394	1,859	

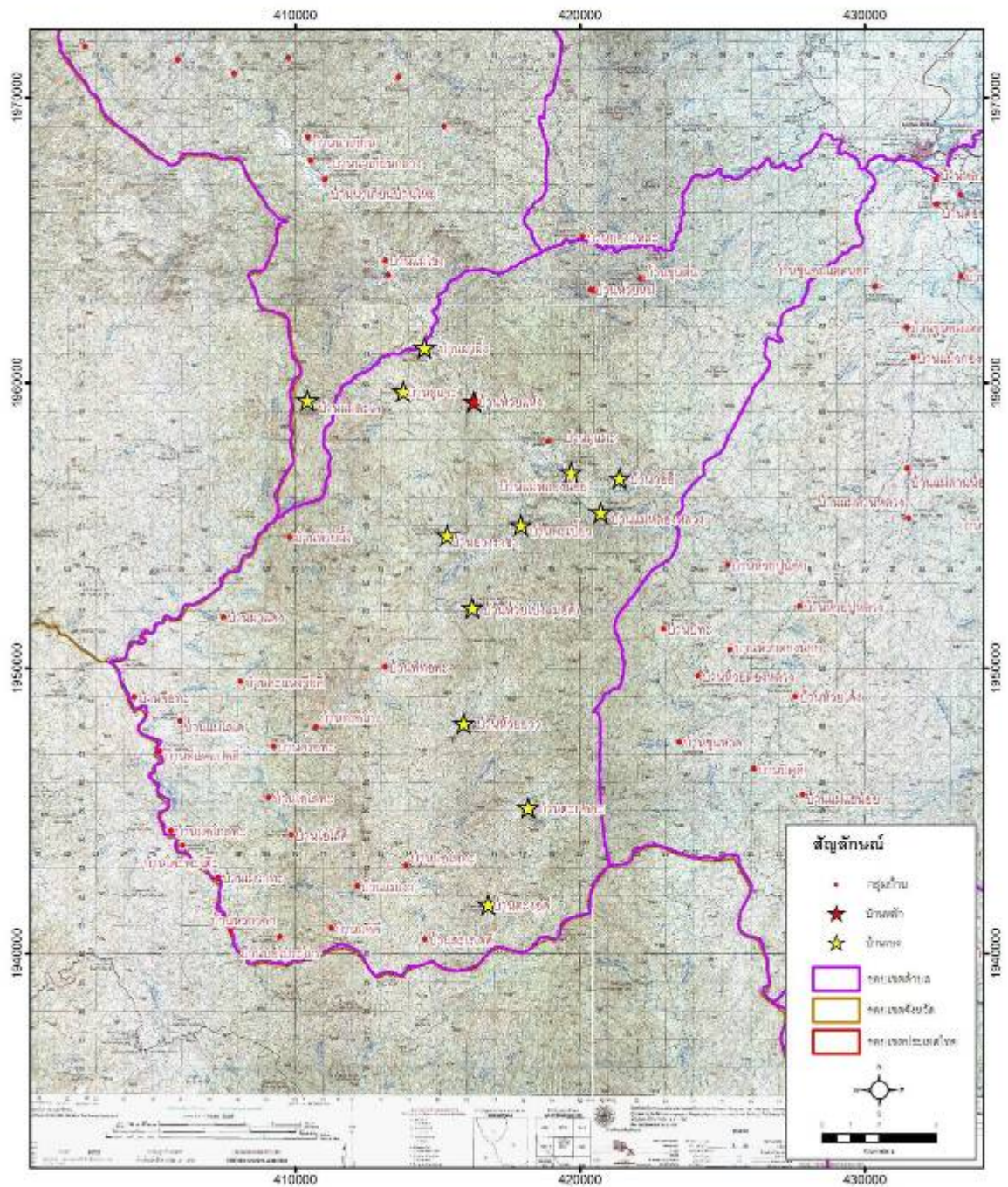

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

4. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลสบโขง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ห้วยแห้ง	กะเหรี่ยง	7	21	90	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ยางราชา	กะเหรี่ยง	11	52	267	บ้านรอง
3	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	พะเบี้ยว	กะเหรี่ยง	11	48	223	บ้านรอง
4	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	มอคี	กะเหรี่ยง	11	30	154	บ้านรอง
5	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	คูแจะ	กะเหรี่ยง	6	51	291	บ้านรอง
6	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	แม่หลองหลวง	กะเหรี่ยง	3	80	596	บ้านรอง
7	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ผาผึ้ง	กะเหรี่ยง	6	12	65	บ้านรอง
8	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	แม่หลองน้อย	กะเหรี่ยง	2	62	434	บ้านรอง
9	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	กอดี้	กะเหรี่ยง	3	30	205	บ้านรอง
10	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ห้วยยาว	กะเหรี่ยง	7	40	247	บ้านรอง
11	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ตะงอคี	กะเหรี่ยง	9	8	30	บ้านรอง
12	เชียงใหม่	อมก๋อย	สบโขง	ตะกอกคะ	กะเหรี่ยง	8	32	128	บ้านรอง
							466	2,730	

โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลสบโขง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

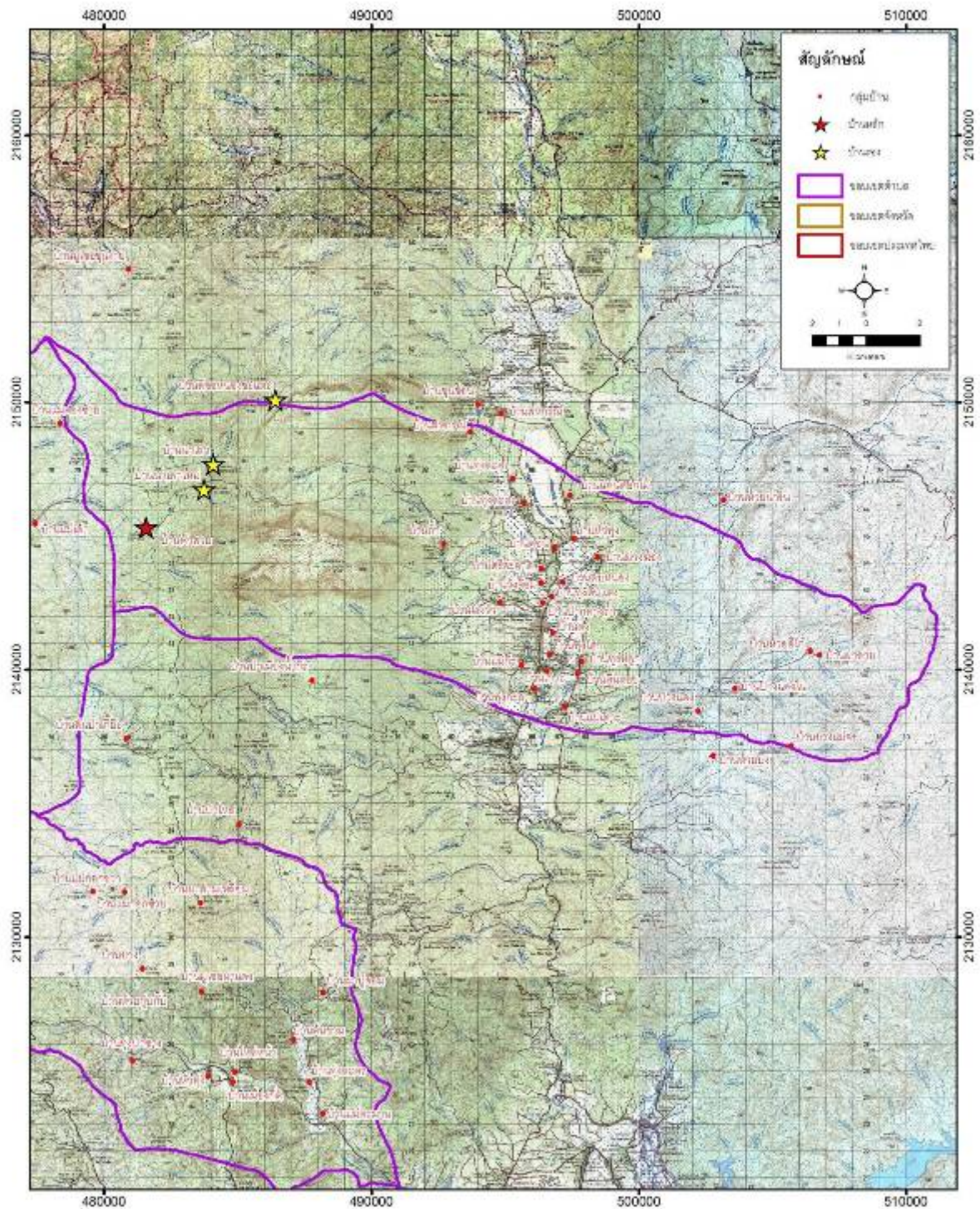

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

5. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเชียงดาว ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	เชียงดาว	เชียงดาว	ฟ้าสวย	ลีซอ	10	22	120	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	เชียงดาว	เชียงดาว	นาเลาใหม่	ลีซอ	10	27	85	บ้านรอง
3	เชียงใหม่	เชียงดาว	เชียงดาว	นาเลาเก่า	ลีซอ	10	16	56	บ้านรอง
4	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองงาย	หนองชะแตะ	ลีซอ	6	12	57	บ้านรอง
							77	318	

โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

6. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ทะลบ และตำบลศรีดงเย็นอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	ไชยปราการ	แม่ทะลบ	ห้วยโป่งพัฒนา	มูเซอ	1	28	133	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	ไชยปราการ	ศรีดงเย็น	ห้วยน้ำดิบ	มูเซอ	4	84	404	บ้านรอง
3	เชียงใหม่	ไชยปราการ	แม่ทะลบ	ห้วยต้นตอง	ลีซอ	4	120	628	บ้านรอง
							232	1,165	

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

7. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองแหง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่และตำบลแม่ฮี้ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ร.ด.	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	ป่าเกี๊ยะใหม่	ลีซอ	5	16	89	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	แม่สะลา	ลีซอ	6	20	162	บ้านรอง
3	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	หัวแม่แพลม	ลีซอ	6	45	250	บ้านรอง
4	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	น้ำรุ	ลีซอ	5	22	64	บ้านรอง
5	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	มุเซอห้วยงู	มุเซอ	na	na	na	บ้านรอง
6	เชียงใหม่	เชียงดาว	เมืองคอง	สันป่าเหียง	ลีซอ	1	21	117	บ้านรอง
7	เชียงใหม่	เวียงแหง	เมืองแหง	ปางวัว	ลีซอ	5	19	122	บ้านรอง
8	เชียงใหม่	เวียงแหง	เมืองแหง	สามหมื่น	ลีซอ	6	104	503	บ้านรอง
9	เชียงใหม่	เวียงแหง	เมืองแหง	น้ำบ่อใหม่	ลีซอ	5	35	330	บ้านรอง
10	แม่ฮ่องสอน	ปาย	แม่ฮี้	หัวแม่เย็น	ลีซอ	1	24	149	บ้านรอง
11	แม่ฮ่องสอน	ปาย	แม่ฮี้	ดอยช้าง	ลีซอ	1	18	60	บ้านรอง
12	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เวียงเหนือ	หัวแม่เมือง	ลีซอ	7	40	199	บ้านรอง
							364	2,045	

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

8. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลกีดช้าง ตำบลแม่นะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

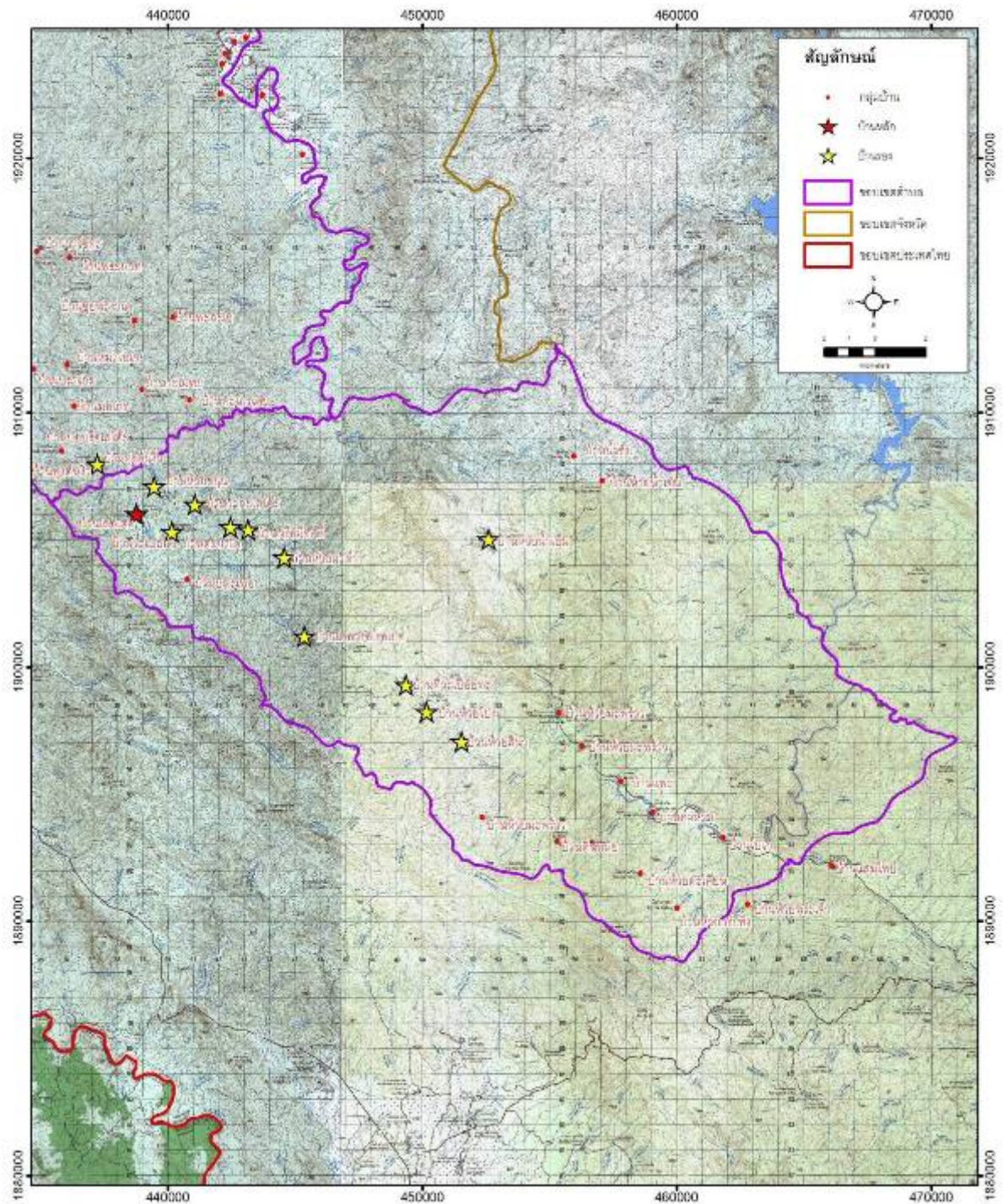
ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	เชียงใหม่	แม่แตง	กีดช้าง	ผาแดง	มูเซอ	1	25	118	บ้านหลัก
2	เชียงใหม่	แม่แตง	กีดช้าง	ห้วยกุ่มกุ่ม	มูเซอ	1	25	113	บ้านรอง
3	เชียงใหม่	เชียงดาว	แม่นะ	สันป่าเกี๊ยะ	ม้ง	12	26	139	บ้านรอง
4	เชียงใหม่	เชียงดาว	แม่นะ	ป่าโหล	มูเซอ	11	33	138	บ้านรอง
							76	508	

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

9. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลแม่ตืน อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	เลอตอ	กะเหรี่ยง	13	45	205	บ้านหลัก
2	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	ห้วยสินา	กะเหรี่ยง	8	41	255	บ้านรอง
3	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	ทิวะเปื่อยทะ	กะเหรี่ยง	10	30	139	บ้านรอง
4	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	วะกะเลโคะ/	กะเหรี่ยง	10	35	110	บ้านรอง
5	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	ทุ่งต้นจั่ว	กะเหรี่ยง	7	42	210	บ้านรอง
6	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	ห้วยขนุน	กะเหรี่ยง	10	47	240	บ้านรอง
7	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	วะเบยเด	กะเหรี่ยง	10	33	117	บ้านรอง
8	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	ตะยาเด	กะเหรี่ยง	10	65	375	บ้านรอง
9	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	กรือมอคลี	กะเหรี่ยง	10	32	128	บ้านรอง
10	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	ห้วยผาดำ	กะเหรี่ยง	9	36	180	บ้านรอง
11	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	เตอกรอเรือเบอ	กะเหรี่ยง	na	70	384	บ้านรอง
12	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	ห้วยโป่ง	กะเหรี่ยง	10	62	361	บ้านรอง
13	ตาก	แม่ระมาด	แม่ตืน	ห้วยเย็น	กะเหรี่ยง	na	65	390	บ้านรอง
							604	3,087	

โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
ตำบลแม่ตื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

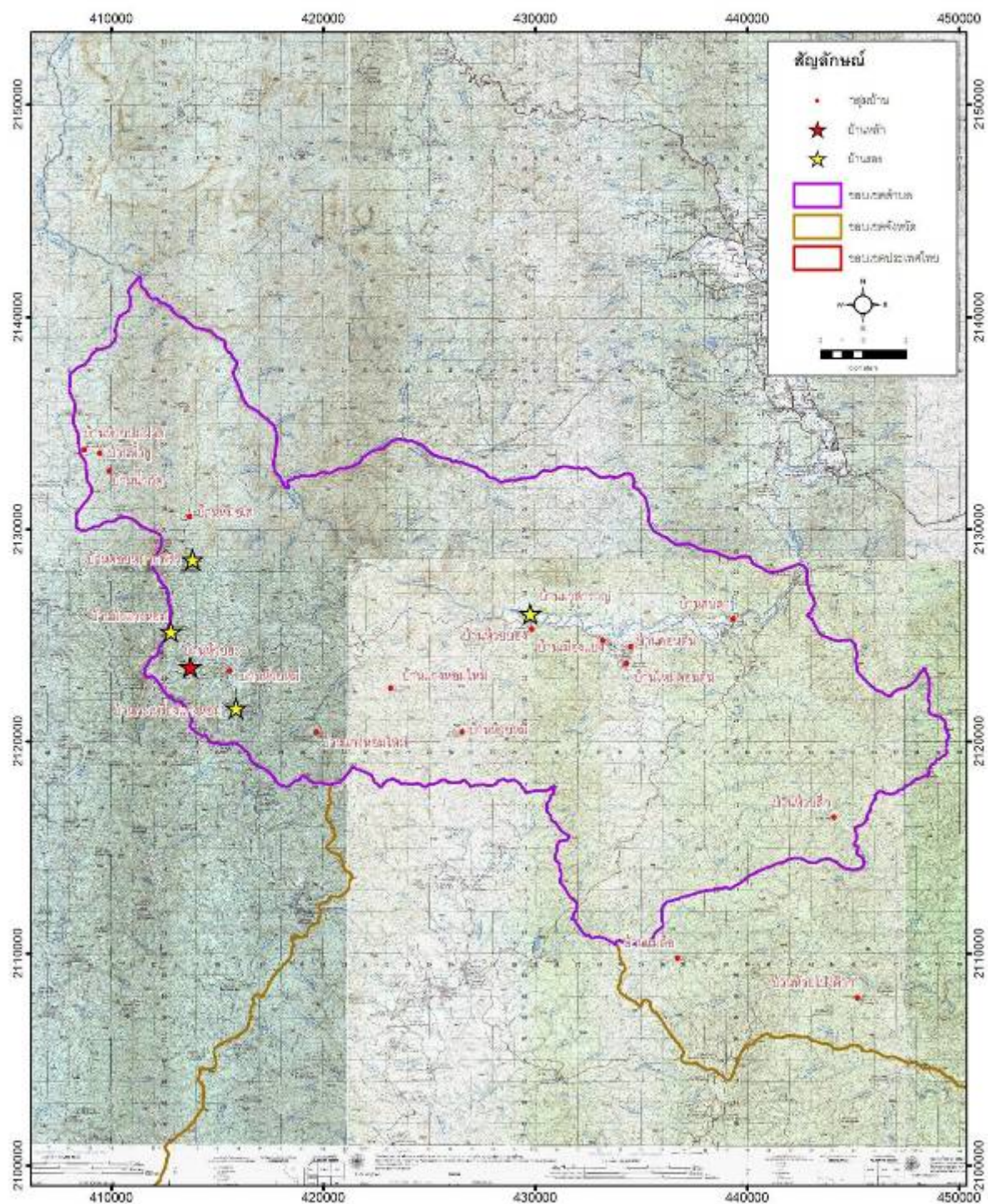

พื้นที่เป้าหมายโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

10. พื้นที่เป้าหมายในเขตตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เผ่า	หมู่ที่	ครัวเรือน	ประชากร	หมายเหตุ
1	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ห้วยสะ	ม้ง	3	17	149	บ้านหลัก
2	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ม้งแกงหอม	ม้ง	5	64	398	บ้านรอง
3	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	กระเหรี่ยงแกงหอม	กระเหรี่ยง	7	64	395	บ้านรอง
4	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ลีซอหมากพริก	ลีซอ	3	69	397	บ้านรอง
5	แม่ฮ่องสอน	ปาย	เมืองแปง	ผาสำราญ	ม้ง	6	44	264	บ้านรอง
							258	1,603	

โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาคผนวกที่ 2

ความเป็นมาของการปลูกฝิ่นในประเทศไทย
และนโยบายการแก้ไขปัญหามา

ภาคผนวกที่ 2

สถานการณ์ปัญหาการปลูกฝิ่นและนโยบายในการควบคุม

1.1 ความเป็นมาของการปลูกฝิ่นในประเทศไทย

การปลูกฝิ่นในเอเชียตะวันออกเฉียง (จีน) เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2420 เพื่อทดแทนการนำเข้า ซึ่งอังกฤษเป็นผู้นำฝิ่นเข้ามาอินเดีย จนช่วงปี พ.ศ.2423 – 2433 จีนผลิตฝิ่นได้มากกว่า 10,000 ตัน พื้นที่ปลูกฝิ่นมากที่สุด คือ มณฑลเสฉวน และรองลงมา คือ มณฑลยูนนาน ต่อมาพ่อค้าฝิ่นจากยูนนานได้นำต้นฝิ่นมาปลูกในบริเวณเขตแนวเทือกเขาติดต่อระหว่างไทย พม่า และอินโดจีน โดยเฉพาะในเขตรัฐฉาน กลุ่มผู้ปลูกฝิ่นส่วนใหญ่จะเป็นชาวเขาเผ่าม้ง เย้า และกระจายไปยังชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยบนพื้นที่สูง โดยพ่อค้าฝิ่นชาวจีนยูนนานเป็นผู้รับซื้อ

การปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูงของไทย โดยชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เริ่มมาร่วม 100 ปี โดยได้รับอิทธิพลจากชาวจีนยูนนาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา ฝิ่นกลายเป็นพืชรายได้ (Cash Crop) ที่สำคัญของชาวเขา ฝิ่นที่ผลิตได้ส่วนใหญ่เข้าไปขายให้พ่อค้าฝิ่นชาวจีนที่ขนส่งนำไปขายยังโรงสูบฝิ่นในประเทศไทยและพื้นที่ใกล้เคียง ฝิ่นอีกส่วนหนึ่งชาวเขาใช้เสพเอง

1.2 การแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นของประเทศไทยในอดีต

การแก้ไขปัญหาฝิ่นในประเทศไทยเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ.2502 เมื่อรัฐบาลประกาศให้การปลูกและเสพฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย มีการเผาทำลายอุปกรณ์เสพฝิ่นที่สนามหลวง ประกาศให้ผู้เสพฝิ่นจดทะเบียนเพื่อรับการบำบัดรักษา และต่อมาได้จัดตั้งสถานบำบัดรักษาฝิ่นขึ้นที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์

โดยที่การปลูกฝิ่นได้แพร่ขยายไปบนพื้นที่สูง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา รัฐบาลได้เห็นตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาของการปลูกฝิ่น และปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ หน่วยราชการเริ่มเข้าไปทำงานบนพื้นที่สูง และมีการตั้งหน่วยงานใหม่ เช่น ตชด. (ในปี พ.ศ.2498) กรมประชาสัมพันธ์ (ปี พ.ศ. 2502) คณะกรรมการฯชาวเขา (ปี พ.ศ.2502) เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาชาวเขาบนพื้นที่สูง โดยร่วมกับกรมป่าไม้ฯ

ส่วนในการแก้ปัญหาการปลูกฝิ่น รัฐบาลได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยในระยะแรก มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ตชด. กรมประชาสัมพันธ์ ฯ เป็นผู้รับผิดชอบ

ในปี พ.ศ. 2508 – 09 กรมประชาสัมพันธ์ได้สำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง รวมทั้งได้มีการสำรวจฝิ่น โดย UNFDAC สนับสนุน ซึ่งพบว่าการปลูกฝิ่นประมาณ 112,000 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 145 ตัน

ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงริเริ่มจัดตั้งโครงการหลวงพัฒนาชาวเขา ขึ้นในปี พ.ศ. 2512 โดยใช้รูปแบบของการปลูกพืชทดแทนฝิ่น และขยายครอบคลุมการพัฒนาด้านเกษตร สาธารณสุข การศึกษา ซึ่งบทเรียนของโครงการได้ให้ความรู้และประสบการณ์แก่รัฐบาลและส่วนราชการในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์การทำงานบนที่สูง ปี พ.ศ.2516 สหรัฐฯ และองค์การสหประชาชาติ ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยในการพัฒนาชาวเขาและปลูกพืชทดแทนอื่น เช่น โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชาวไทยภูเขา (CRCD) ไทย-UNFDAC และโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (กปส.) เป็นหน่วยรับผิดชอบโครงการ

เมื่อสำนักงาน ป.ป.ส. ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2519 ก็ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นในประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรก ในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกฝิ่น (76 แห่ง) ในปี พ.ศ.2520 มีรายงานผลการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน ประมาณ 62,132 ไร่ สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ประสานงานและได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยควบคุมยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (UNODC ในปัจจุบัน) และประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ดำเนินการต่อเนื่องในโครงการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนฝิ่น (โครงการ HAMP) และโครงการพื้นที่สูง (Highland Development Project/Program/HDP) ต่าง ๆ เช่น โครงการฯไทยเยอรมัน (TG-HDP) โครงการฯไทย-นอร์เวย์ โครงการดอยยาว-ผาหม่น (DP-HDP) โครงการฯสามหมื่น (SM-HDP) โครงการฯดอยแปเปอ (PP-HDP) โครงการฯ IPAD นอกจากนั้นยังมีโครงการความช่วยเหลืออื่นที่ต่างประเทศช่วยเหลือ เช่น โครงการฯ ไทย-ออสเตรเลีย ฯลฯ

ในระหว่างปี พ.ศ.2527-2544 มีกรอบแผนแม่บทฯ แก้ไขปัญหาบนพื้นที่สูงหลายฉบับ กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2527 มีแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ปลูกฝิ่นบริเวณภาคเหนือตอนบน ครอบคลุมพื้นที่ 2,030 กิโลเมตร 205 หมู่บ้าน ระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี ต่อมาในปี พ.ศ.2532 (7 กุมภาพันธ์ 2532) ครม.กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด และมีมติให้จัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง พ.ศ.2535-2539 (ครม.มีมติเห็นชอบ เมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2535) เป็นฉบับแรก ต่อมาจึงมีแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2540 - 2544 (ครม. เห็นชอบ 29 เมษายน 2540) โดยรัฐบาลไทยได้สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร ฯลฯ เข้าร่วมดำเนินการ จนกระทั่งถึงปี 2541 โครงการพัฒนาฯ จึงปิดตัวลง

แนวคิด กลยุทธ์ และมาตรการที่ใช้แก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นที่ผ่านมา มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ

ระยะแรก : (พ.ศ.2500 -2510) ใช้แนวคิดและรูปแบบการดำเนินงานแบบสังคมสงเคราะห์ (ตชด. กรมประชาสงเคราะห์)

ระยะสอง : (พ.ศ.2512 – 2519) ใช้แนวคิดและรูปแบบฯ การปลูกพืชทดแทน (Crop replacement Approach) และใช้กลยุทธ์การพัฒนาสาขาต่าง ๆ (Sectoral Development) และเริ่มมีมาตรการทางการตลาด ตามโครงการ HAMP รองรับ

ระยะสาม : (พ.ศ.2520 – 2530) ใช้แนวคิดและกลยุทธ์การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน (Integrated Rural Development) โดยเริ่มใช้มาตรการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การตัดทำลายฝิ่น เข้าดำเนินการควบคุมไป ตั้งแต่ปี พ.ศ.2527

ระยะที่สี่ : (พ.ศ.2530 -2541) ใช้แนวคิดและกลยุทธ์การพัฒนาทางเลือก (Alternative Development) และการแก้ไขปัญหาแบบสมดุล (Balanced Approach) ในการลดอุปสงค์และปริมาณยาเสพติด

ระยะปัจจุบัน : (พ.ศ.2542 – ปัจจุบัน) ต่อเนื่องจากระยะที่ 4 และประเทศไทยเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ผลแห่งความสำเร็จในการควบคุมการปลูกฝิ่น

การแก้ไขปัญหามันเริ่มบูรณาการเข้ากับการแก้ไขปัญหามันคั้งอื่น ๆ เช่น ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า/ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาการเมือง การปกครอง ฯลฯ โดยหลังจากที่มีแผนแม่บทการพัฒนาที่สูง เมื่อปี พ.ศ.2527 – 2534 ก็มีแผนแม่บทในเชิงบูรณาการ คือ แผนแม่บทการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงและการควบคุมพืชเสพติด ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2535 – 2539) และ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2540 – 2544) ฯลฯ แต่ละแผนมีระยะเวลาประมาณ 5 ปี โดยมีการจัดองค์การบริหารแผน ซึ่ง สมช. เป็นแกนกลางในส่วนกลาง และต่อมามอบหมายให้ ทท.3 เป็นหน่วยงานประสานงานในพื้นที่ภาคเหนือ

ประเทศไทยใช้เวลาประมาณ 40 ปี จาก ปี พ.ศ. 2502 จนถึงปี พ.ศ.2542 จนสามารถลดพื้นที่ปลูกฝิ่น จาก 112,000 ไร่ (ผลผลิต 145 ตัน) จนเหลือประมาณ 6,000 ไร่ ในปี พ.ศ. 2542 โดยใช้งบประมาณความช่วยเหลือจากต่างประเทศประมาณ 172 ล้าน #US และต่อเนื่องถึงปัจจุบันโดยรัฐบาลไทยและภาคเอกชน (มูลนิธิโครงการหลวง, โครงการพัฒนาพื้นที่สูง) หน่วยงานระดับจังหวัด ตำบล และท้องถิ่น (อบจ. , อบต.) สามารถลดการปลูกฝิ่น เหลืออยู่ 1,319 ไร่ ในปี พ.ศ.2551 - 2552

- ความช่วยเหลือจาก NAS ในการสำรวจและควบคุมฝิ่น ปี พ.ศ.2521 – 2546 ประมาณ 40 ล้านเหรียญ
- ความช่วยเหลือจาก UNDCP และประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐ เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ สวีเดน นอร์เวย์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ประมาณ 132 ล้าน \$
- ในปัจจุบันการแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นได้บูรณาการเข้าไปกับการบริหารงานพัฒนาตามระบบปกติภายใต้ความรับผิดชอบของจังหวัดและอำเภอ และมีโครงการพิเศษเสริมที่สำคัญ คือ โครงการหลวง (ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน และพะเยา) และโครงการฯ ดอยตุง (ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงราย) และมีโครงการกำจัดพืชเสพติดสนับสนุนการสำรวจและตัดทำลายฝิ่น (โดยสหรัฐฯ สนับสนุนงบประมาณ)

1.3 ปัญหาการลักลอบปลูกฝิ่นปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

ในปี พ.ศ. 2547 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ถอนประเทศไทยออกจากประเทศที่เป็นผู้ผลิตและลำเลียงยาเสพติดรายสำคัญ ซึ่งรวมถึงการปลูกฝิ่นร่วมด้วยโดยเกณฑ์ คือ พื้นที่ปลูกฝิ่นของประเทศไม่เกิน 1,000 Hectare หรือ 6,250 ไร่

ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกภาคีอาเซียนได้ประกาศเจตนารมณ์ในการดำเนินการให้อาเซียนเป็นเขตปลอดภัยยาเสพติดในปี พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะในประเด็นการลักลอบปลูกพืชเสพติด

ผลการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่นของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ในระยะสำคัญ เมื่อฤดูกาลปลูกฝิ่นปี 2527/28 พบพื้นที่ปลูกฝิ่นในประเทศไทยประมาณ 54,854 ไร่ และเริ่มใช้มาตรการปราบปรามโดยการตัดทำลายไร่ฝิ่นปี พ.ศ. 2527 ควบคู่กับการพัฒนาส่งเสริมการปลูกพืชทดแทน ส่งผลให้พื้นที่ปลูกฝิ่นลดลงอย่างมากเป็นลำดับ จนถึงปี 2544/45 พื้นที่ปลูกฝิ่นเหลืออยู่ประมาณ 7,857 ไร่ และในฤดูกาลปี 2551/52 มีพื้นที่ปลูกฝิ่น 1,319 ไร่ เท่านั้น รายละเอียดตามตาราง

ในฤดูกาลปลูกปี 2550/51 และ 2551/52 พบว่ามีการปลูกฝิ่นซ้ำซากในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ตาก และกำแพงเพชร ครอบคลุมพื้นที่ใน 30 อำเภอ 60 ตำบล 127 หมู่บ้าน/ชุมชน ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกฝิ่นหนาแน่นมากกว่า 50 ไร่ ในพื้นที่ 7 อำเภอของ 4 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ มีหมู่บ้านที่ปลูกฝิ่นมากที่สุด (ร้อยละ 74.10) รองลงมาจังหวัดตาก (ร้อยละ 10.70) จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ร้อยละ 6.24)

และจังหวัดเชียงราย (ร้อยละ 3.08) ตามลำดับ และมีชาวเขาเกี่ยวข้องกับประมาณ 5,000 คน หรือประมาณ 1,600 ครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาที่ยากจนในพื้นที่ห่างไกล และมีชาวเขาที่ใช้และติดฝิ่นประมาณ 600 คน

**ตารางผนวกที่ 1 แสดงผลผลิตฝิ่นคงเหลือจากการตัดทำลายของประเทศไทย
(ปี 2544 – 2552)**

ปี	พื้นที่ปลูกฝิ่น (ไร่)	ผลผลิต (กก.)	พื้นที่ตัด (ไร่)	พื้นที่คงเหลือ (ไร่)	ผลผลิต (กก.)
2544-2545	7,857	19,643	6,183	1,674	4,185
2545-2546	5,266	13,165	4,795	471	1,136
2546-2547	803	2,008	762	41	103
2547-2548	744	1,860	689	55	138
2548-2549	984	2,460	958	26	65
2549-2550	1,445	3,611	1,373	71	178
2550-2551	1,800	4,500	1,778	22	55
2551-2552	1,319	3,298	1,272	57	143

หมายเหตุ : ผลผลิตฝิ่นเฉลี่ยเท่ากับ 2.5 กิโลกรัมต่อไร่

1.4 สาเหตุการปลูกฝิ่น

ผู้ปลูกฝิ่นมี 2 ลักษณะ คือ ปลูกเพื่อเสพเป็นส่วนใหญ่และปลูกเพื่อจำหน่ายเป็นบางส่วน ซึ่งบางส่วนมีนายทุนสนับสนุน โดยจากสถิติการจับกุมฝิ่นปี 2544-2550 ผู้ถูกจับกุมคดีฝิ่นส่วนใหญ่คือร้อยละ 82 เป็นข้อหาครอบครอง (ปริมาณฝิ่นดิบไม่เกิน 100 กรัม) อีกร้อยละ 8 เป็นข้อหาเสพ ซึ่งผู้ปลูก/เสพฝิ่นเกือบทั้งหมดเป็นชาวชนเผ่าบนพื้นที่สูง โดยมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไปร้อยละ 55 แต่ชาวชนเผ่าทั่วไปบนพื้นที่สูงที่มีการปลูกฝิ่นยังคงมีการใช้ฝิ่นในชีวิตประจำวัน จากการวิเคราะห์สาเหตุของการปลูกฝิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 95 เป็นการปลูกเพื่อเสพเองและต้องการรายได้เนื่องจากมีฐานะยากจน รองลงมาร้อยละ 3 เป็นการส่งผลผลิตให้นายทุนในพื้นที่ โดยมีปัจจัยสนับสนุนในการปลูกฝิ่น ดังนี้

1) มิติด้านพื้นที่

- สภาพภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ป่าเขา มีพื้นที่สูงและภูเขาสลับซับซ้อนและมีภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูกฝิ่นได้คุณภาพดี

- พื้นที่สูงชัน ห่างไกล ทุรกันดาร การคมนาคมยากลำบาก ขาดการติดต่อกับโลกภายนอก รวมทั้งไม่มีเส้นทางการคมนาคมในการขนส่งทางการเกษตร ทำให้ชาวไทยภูเขาบนพื้นที่สูง ไม่มีแรงจูงใจให้ปลูกพืชการเกษตร ซึ่งการปลูกฝิ่นให้ผลตอบแทนสูงกว่าและขนส่งง่ายกว่าผลผลิตทางการเกษตร
- ขาดแคลนสาธารณูปโภคและการสาธารณสุข
- เป็นโอกาสสำหรับบุคคล/สิ่งผิดกฎหมาย/อิทธิพลต่างๆ
- ขาดการควบคุมดูแล/ช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ

2) มิติด้านบุคคล

- เป็นชาวเขา ขาดโอกาสทางการศึกษา
- ขาดแคลนสารอาหาร
- สุภาพสตรี/สุภาพบุรุษส่วนใหญ่อยู่ในระดับยากจน/มีหนี้สิน
- ปลูกข้าวไม่พอเลี้ยงชีพ
- ใช้ฝิ่นตามวิถีชีวิตประจำวัน (เสพ/รักษาโรค/วัฒนธรรมประเพณี)
- ขาดทางเลือกในการประกอบอาชีพ (ต้นทุน/ค่าขนส่งสูง ขาดตลาด)
- ขาดสิทธิในการเป็นคนไทย ไม่ให้ความสำคัญ/ความร่วมมือ

3) มิติด้านแรงจูงใจ

- ราคา/ผลตอบแทนที่สูงและแน่นอนจากการปลูกฝิ่น
- โอกาสถูกจับกุมดำเนินคดีน้อย

นอกจากนี้ปัญหาการดำเนินงานในระบบกลไกปกติ เป็นข้อจำกัดที่ไม่สามารถขจัดปัญหาได้อย่างยั่งยืนสืบเนื่องจากประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ขาดกลไกที่เข้มแข็ง มีศักยภาพในการระดมทรัพยากร สรรพกำลัง และความร่วมมือที่มากพอจากทุกภาคส่วนและทุกระดับให้ดำเนินไป โดยพร้อมเพรียงกันอย่างต่อเนื่องระยะยาว เนื่องจากมีภารกิจอื่นสำคัญ / เร่งด่วนกว่า ทำให้สามารถบรรเทา / ควบคุมปัญหาได้เพียงเฉพาะหน้า / ปลายเหตุ

2. การผลักดันให้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญห การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ / ปริมาณฝิ่น ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในเรื่อง

- การบูรณาการปัญหาฝิ่นฯ เข้าอยู่นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชาติ ภาค จังหวัดและพื้นที่
- มีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ กลวิธี มาตรการ/กิจกรรม รูปแบบการบริหาร / ดำเนินงาน การระดม สนับสนุนทรัพยากรมาใช้ในการแก้ปัญหายา

- การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ปลูก นายทุน ผู้สนับสนุน และปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การปลูกฝิ่นกลับเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไข(สาเหตุของ) ปัญหาให้ถูกต้อง เหมาะสม

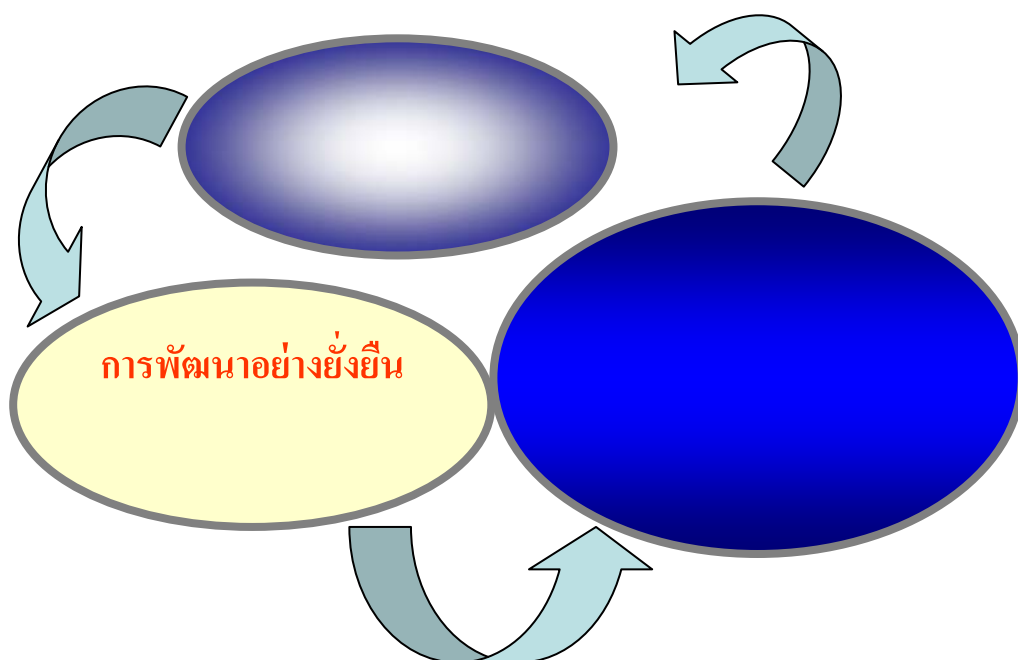
- การเพิ่มมาตรการพัฒนา (การให้ข่าวสาร การศึกษา การรณรงค์การไถ่รางวัล การพัฒนาประชากรและพื้นที่เป้าหมาย การเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยปฏิบัติ อบท. องค์การประชาชนฯ) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา และสอดคล้องกับมาตรการบังคับใช้ก.ม.(จับกุม ตัดทำลายฝิ่น) เป็นต้น

- การดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ปลูกนายทุนได้ยาก

3. เข้าถึงพื้นที่ยากลำบาก เนื่องจากข้อจำกัดเชิงพื้นที่ รวมทั้งขาดแคลนปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการดำเนินงาน เช่น ยานพาหนะ บุคลากร ฯลฯ

1.5 นโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาการปลูกฝิ่น

การแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นในปัจจุบันเน้นการลดพื้นที่การปลูกฝิ่นให้น้อยลงและหมดไปภายใน ปี พ.ศ.2558 / ค.ศ.2015 โดยใช้มาตรการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน และมาตรการบังคับใช้กฎหมาย ควบคู่กับมาตรการปราบปรามโดยการตัดทำลายและบังคับใช้กฎหมายโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น ฯลฯ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยใช้กลยุทธ์ / แนวทางอย่างสมดุล (Balance Approach) ในการแก้ไขปัญหาการลักลอบปลูกฝิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายั่งยืน ดังแผนภาพ

ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

พื้นที่ยุทธศาสตร์และพื้นที่ศักยภาพ-ซ้ำซาก		พื้นที่ศักยภาพ-ไผ่ระวัง
ระยะสั้น (รายปี)	ระยะ 4 ปี	ระยะสั้น (รายปี)
<u>“การปราบปราม”</u> 1. จัดเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ 2. สำรวจ+เก็บข้อมูล+วิเคราะห์พื้นที่ 3. พัฒนาการข่าว 4. รณรงค์ประชาสัมพันธ์ 5. ดำเนินการต่อผู้เกี่ยวข้อง 6. ตัดทำลายและบังคับใช้กฎหมาย 7. ช่วยเหลือขั้นพื้นฐานพื้นที่สำคัญ 8. ให้ท้องถิ่น/ประชาชนมีส่วนร่วม	<u>“การพัฒนาอย่างยั่งยืน”</u> - พัฒนาศูนย์กักตุนและภาคีร่วม - ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง - พัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม - พัฒนาการศึกษา สาธารณสุข	<u>“ไผ่ระวัง” และ “ป้องปราม”</u> - ไผ่ระวังสถานการณ์ปัญหา (สำรวจ ตรวจตรา แจ้งเตือน) - รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ - ช่วยเหลือความเป็นอยู่พื้นฐาน - เสริมสร้างเศรษฐกิจพอเพียง - ตัดทำลาย และบังคับใช้กฎหมาย - พัฒนาศูนย์กักตุนและภาคีร่วม

มติ ครม.